MARIN PREDA ȘI „ERA TICĂLOȘILOR”
(partea întâi)

Pe 16 mai 2017 se împlinesc 37 de ani de la moartea lui Marin Preda, prilej de rememorare a unuia dintre cei mai mari prozatori români actuali. Moartea lui a venit în plină glorie, după romanul său „Cel mai iubit dintre pământeni”, roamn care probabil i-a fost fatal.

În noaptea când a fost lansat romanul la librăria „Eminescu” din capitală s-a strâns un număr imens de iubitori de literatură, de la profesori, la scriitori și cititori de rând pentru a-i cumpăra cartea. Trecând prin zonă Elena Ceușescu și văzând atâta puhoi de oameni, a întrebat pentru ce sunt strânși acolo atâția oameni și cineva din escortă i-a răspuns că Marin Preda a scris un roman care se numește „Cel mai iubit dintre pământeni”. Auzind de titlu a crezut că cel mai iubit dintre pământeni este Nicolae Ceaușescu și a fost tare încântată. După câteva zile de la apariția romanului a tunat și a fulgerat când a aflat că romanul este un afront adus regimului, prin personajul Petrini, un alter ego al scriitorului, care a îndrăsnit să compare epoca lui Ceaușescu de societate socialistă multilateral dezvoltată cu o „ eră a ticăloșilor”. Cei de la Comitetul de cultură au mâncat o mare papară iar securitatea a primit noi ordine de monitorizare a tuturor scriitorilor și nu numai a lor, ca să nu mai apară astfel de cărți.

În acea perioadă eu însumi am fost protagonistul unei astfel de anchete. M-am pomenit cu doi securiști la poartă care mi-au spus că am o anonimă în care sunt reclamat că posed mult aur și să le dau voie să-mi facă o percheziție. Natural că le-am dat voie, dar când am văzut că răscolesc prin sertarele bibliotecii, mi-am dat seama că nu după aur au venit ei ci după manuscrisul unui roman pe care tocmai atunci îl terminasem. Mi l-au confiscat și au plecat mulțumiți, lăsându-mi un proces –verbal pe masă. Manuscrisul mi-a parvenit prin postul de miliție local în preajma revoluției din 1989, când securitatea a intrat în panică.Vă închipuiți prin ce am trecut câțiva ani, așteptându-mă oricând să fiu inculpat ca dușman al orânduirii socialiste. Dar nu asta interesează. Să revenim la Marin Preda. Despre organele de represiune ale statului care ţineau ţara sub teroare, eroul romanului "Cel mai iubit dintre pământeni", Petrini, foloseşte la adresa lor epitete precum "duri", "cretini", "primitiv" (un colonel de securitate),

"demagog rudimentar" (un general), "analfabet periculos" (un gardian pe care până la urmă l-a omorât de teama de a nu fi el ucis de acesta) etc. Aici amintea de organele de securitate cum supravegheau oamenii și cum o rețetă de medicamente este luată drept comunicare cifrată, transmisă „dușmanului de clasă" în țară. . Apoi Marin Preda avusese curajul să vorbească despre unele probleme insolubile ale societăţii socialiste. În convorbirile cu Florin Mugur, Marin Preda critica anumite aspecte negative ale societăţii socialiste, cum era agricultura care rămăsese pe spinarea militarilor şi elevilor. Şi nu numai atât. În cercuri intime el avea gura slobodă vorbind despre culisele ceauşiste. Era printre singurii scriitori care vizitase Franţa şi, împreună cu Eugen Simion, văzuse cum trăiesc capitaliştii. De altfel, Eugen Simion are şi o poveste hazlie cu Marin Preda cum l-a ocolit tot Parisul pentru a cumpăra o pălărie.

Puteau fi trecute cu vederea aceste păreri infamante ale lui Marin Preda la adresa băieţilor cu petliţe albastre la veston? Conjunctura le era extrem de favorabila. Aveau acordul cabinetului 2, deoarece soţia dictatorului fusese vizată direct în aluzia referitoare la dorinţa ei de implicare în viata politică, precum şi sprijinul logistic al ruşilor care se simţiseră ofuscaţi la apariţia volumului "Delirul".

Toate aceste fapte au speriat regimul și a intrat în alarmă. Lui Marin Preda trebuia să i se închidă gura. Mai cu seamă că după romanul „Cel mai iubit dintre pământeni", devenise celebru, era adulat de mulțime, mergea prin țară la întânliri cu cititorii, cu delegații interminabile de scriitori, critici literari, prieteni și era ascultat ca un guru de un auditoriu care umplea sălile peste măsură. Profesorul Alexandru Piru, la care am avut lucrarea de licenţă, mi-a declarat că la citirea romanului "Cel mai iubit dintre pământeni", a stat claustrat în casă două zile şi două nopţi, fără să mănânce, citindu-l pe nerăsuflate. De altfel și eu la citirea romanului ,,Cel mai iubit dinte pământeni" am rămas cu un mare gol în suflet, cartea aceasta mă răscolise atât de mult încât câteva zile îmi tăiase apetitul. Întrebări stranii îmi sunau în cap: ce-i omul pe pământ? încotro merge specia umană? ce-i dragostea, acest sentiment straniu care ne cucereşte pe toţi? ce-i femeia? ce-i răutatea? care-i sensul vieţii? ce este cu „era asta a ticăloşilor" şi cu „bezmeticii" despre care vorbea el? încotro merge specia umană? de ce universul operei lui este aşa de degradant? de ce personajele lui aleargă toate după un ideal labirintic, eşuând în lamentabil? După moartea lui tragică, mi-am răspuns la toate aceste întrebări. El s-a identificat cu eroii săi, părăsind scena vieţii ca şi ei, expus derizoriului. El a văzut ca nimeni altul dincolo de obiecte, stările confuze, ambiguitatea sufletească, crepusculul, vagul, preluate prin filiera simboliştilor. De la el am învăţat că dragostea nu-i eternă, biologicul din noi

o destramă, că viaţa este cel mai mare mister al creaţiunii pe pământ, ea nu e frumoasă, dar trebuie s-o facem să fie frumoasă, că moartea este o stare naturală pe care numai omul o face înspăimântătoare…

Nimeni nu mai scrisese ca el până atunci. Eugen Simion, critic literar și prieten cu scriitorul arată că „Marin Pereda avea un sistem coerent de gândire și o morală ce se bizuia pe câteva noțiuni fundamentale. Era o ființă complexă, neobișnuit de complexă chiar pentru un creator.” Scriitorii lui preferați erau Dostoievki, Balzac, pe care îl admira enorm, Tolstoi, singurul scriitor pe care îl credea pe cuvânt,Celine, Camus, Marlaux, Faulkner, iar dintre români, Sadoveanu și Caragiale. Nu întâmplător i-a editat și prefațațat opera lui Caragiale iar eroul lui din „Moromeții” are afinități caragialești. Citea mereu Biblia, avea o memorie fabuloasă a epicului, Eroii lui „pățeau ceva” *A cunoaște, a trăi* și *a păți* erau cele trei verbe care defineau demersul lui epic. Se inițiase și în filozofie, vorbea cunoscuților despre *Cartea morților tibetani,* **de** *Gnoza din Princeton,* recitea Nietzsche, și alte cărți filozofice, fapt certificat și de C. Noica .

În opera lui, moartea are un loc aparte. El de altfel a fost toată viața obsedat de moarte. În ”Moromeții,II,” moartea tatălui are o grandoare aparte, ca o tragedie greacă, o moarte simbolică, dispariția unui mic zeu al câmpiei care era tatăl lui. Cu el piere o lume sub talpa istoriei. În „Cel mai iubit dintre pământeni”, Preda vorbește mai mult ca oriunde despre moarte, prevestindu-și parcă sfârșitul apropiat. Dar moartea, de fapt frica de moarte l-a obsedat permanent în viața de zi cu zi.

O lovitură soseşte ca un trăsnet în anul 1980, într-o zi a lunii mai, pe 16, când am auzit că Marin Preda a murit. Cum să moară Marin Preda? Moartea lui venea după succesul extraordinar cu romanul ,,Cel mai iubit dintre pământeni” După această dată din doi în doi ani se ţinea un festival ,,Marin Preda” în Siliştea Gumeşti şi la care am participat şi eu.

Se vorbea în surdină că moartea lui n-ar fi fost naturală. Prima dată am aflat de la sora lui, Alboaica, că la moarte avea o lovitură în cap pe care medicul legist i-o motivase prin căzătura din pat. Dar paturile de la Mogoşoaia erau atât de joase, încât, oricât ar fi căzut din pat, nu putea să-i rămână un asemenea semn. El, îmi spunea Alboaica, de câte ori venea pe acasă, le povestea la ai lui, lui Ilinca, că prevestea ceva, avea bănuiala morţii păgubaşe... „Mă urmăresc...” le spunea. „Cine?” - ł-a întrebat ea, soru-sa, Ilinca. Şi el tăcea. Nu-i răspunsndea.

Marin Preda a fost luat în vizorul securităţii după apariţia romanului "Delirul", roman care readucea în actualitate profilul moral al mareşalului Antonescu. Prezentarea conducătorului României din perioada celui de-al

Doilea Război Mondial intr-o lumină pozitivă a fost considerată la timpul respectiv o încercare de reabilitare a celui care a ordonat Armatei Romane să treacă Prutul pentru eliberarea Basarabiei.
Notiţele volumului al doilea din "Delirul", împreuna cu o valiza plina cu documente care se aflau în fişetul lui personal au dispărut imediat după moartea scriitorului. După unii investigatori ai acestui caz, Marin Preda devenise deosebit de incomod atât pentru ruşi, care nu puteau uita înfrângerile suferite în fata armatei române conduse de Antonescu dincolo de Nistru, cât şi pentru cuplul dictatorial din România, deoarece în acest volum el face o subtilă aluzie la pretenţiile soţiei dictatorului de a se afirma în viaţa politica a ţării. De remarcat similitudinea morţii lui Marin Preda cu moartea lui Nicolae Labiș sau cu cea a actorului Amza Pellea care a spus intr-unul din monologurile lui care ne descreţeau frunţile, în contextul unei întâmplări din oraşul Băileşti: "Leana lui Zăpăcitu din capul satului". "Zăpăcitu" era porecla concetăţeanului său pe nume Galiceanu, dar aceasta aluzie avea să o plătească cu viaţa deoarece a fost dat pe mâna lui "Radu", adică iradiat, cum obişnuia dictatorul să ceară securităţii lichidarea adversarilor regimului, ai indezirabililor sau ai aşa zişilor trădători. Ne amintim de asasinarea fotbalistului Dan Coe, a lui Cornel Chiriac, a istoricului Vlad Georgescu care a primit următorul mesaj de ameninţare: "dacă îl dai pe Pacepa (Orizonturi roşii), vei muri", precum şi a altor câtorva din conducerea postului de radio "Europa Libera", a inginerului Gh. Ursu, a lui Virgil Trofim, a lui Vasile Patilinet la Ankara, ca să dăm numai câteva nume ale celor lichidaţi de organele de represiune aflate în slujba dictatorului.

Marele succes la public al lui Marin Preda nu putea să nu trezească sentimente de invidie şi în rândul unora dintre confraţii săi, atât înainte cât şi după evenimentele din decembrie ‘89. Detractorii lui au încercat să minimalizeze valoarea literara a operelor sale declarând că a fost un produs al regimului comunist şi faptul că a colaborat cu acest regim este impardonabil.

Să vedem insa cum s-a desfăşurat "colaborarea" lui cu regimul comunist şi care au fost relaţiile sale cu securitatea care primea note informative despre el chiar şi de la bunii lui prieteni sau de la unii colegi de breasla, care figurau cu nume conspirative de informatori în documentele securităţii. în Dosarul de Urmărire Informativa (DUI) a lui Marin Preda, Dosar care cuprindea 4 volume şi era intitulat "Editorul", există o notă a securităţii datată 16 noiembrie 1972 în care se menţionează că "Marin Preda este lucrat de organele noastre prin DUI pentru faptul că este cunoscut cu manifestări negative cu privire la politica partidului şi Statului nostru". După "Tezele din

aprilie" prin care Nicolae Ceauşescu anunţa începutul aşa zisei "revoluţii culturale" după model chinezesc, securitatea a început urmărirea tuturor plecărilor peste hotare ale scriitorilor, consideraţi potenţiali duşmani ai "revoluţiei culturale".
Se cunoaşte faptul ca Marin Preda era în evidenta securităţii încă din anul 1966. Toate deplasările şi întâlnirile lui erau urmărite de o armata de agenţi care îl supravegheau în permanenta. în notele informative cu privire la convingerile lui personale despre regimul de la putere, se menţiona: "declaraţii duşmănoase la adresa orânduirii", "refuzul lui de a colabora la organul CC al PCR Scânteia", precum şi unele afirmaţii cu privire la lipsa de libertate a presei în România. Intr-una din aceste note se preciza că în anul 1965 Marin Preda fusese la Paris unde se întâlnise cu "transfugii faţă de care a criticat regimul comunist din România". în luna ianuarie 1972 un alt informator al securităţii care semna "Artur", scria că Marin Preda se întâlnise la Paris cu Monica Lovinescu şi cu alţi colaboratori ai postului de radio "Europa Libera". în baza acestor note, cât şi a unui referat al securităţii în legătură cu "activitatea lui duşmănoasă", convorbirile telefonice i-au fost interceptate prin montarea la domiciliu a unui dispozitiv de ascultare, iar la sediul Editurii "Cartea Romaneasca" s-au făcut dese percheziţii noaptea. Cat priveşte "colaborarea" lui cu regimul comunist, aceasta se poate stabili cu uşurinţa citind declaraţia criticului literar Marin Mincu căruia nu i se publicau lucrările fiind acuzat ca în scrierile lui este prea de "dreapta". Marin Preda, directorul Editurii l-a apărat insa punând la punct pe un denigrator al acestuia printr-o înjurătură neaoşe, publicându-i apoi toate lucrările. Iată cum îl caracterizează Marin Mincu pe acest aşa zis "produs al proletcultismului": "Marin Preda era un om de o elevată nobleţe, comportându-se în orice împrejurare ca un adevărat aristocrat; el avea răbdarea nobila să-i asculte pe toţi cei care i se adresau şi să le răspundă cu francheţe şi naturaleţe. De asemeni el apreciază "onestitatea intelectuală a lui Preda şi incapacitatea lui organica de a nu tolera minciuna şi injustiţia, de orice fel ar fi fost acestea."

La rândul lui, Nicolae Breban declara că Marin Preda i-a publicat romanul "Îngerul de gips", deşi era ostracizat în ţară întrucât participase peste hotare la manifestări anticomuniste.

În ultimul an al vieţii îşi petrecea timpul mai mult la Palatul Mogoşoaia. Aici avea o camera a lui în care se simţea bine şi putea să scrie în linişte. Seara la apusul soarelui, ieşea la plimbare prin parcul somtuos al Mogoşoaiei singur sau în compania altor scriitoricum erau Sânziana Pop, Cezar Ivănescu, Mihai Ursachi etc. . Cei care l-au cunoscut spun ca era un taciturn, rar îi scoteai vorba din gura. El se confesa rar şi numai prin întrebări.

„Serile acelea erau adevărate academii de literatură, pe care prezenţa d-lui Preda le transforma în regal." –povesteşte Sânziana Pop.La Palatul Mogoşoaia, creaţia Martei Bibescu, locul era pur si simplu un paradis natural, plin de arbori seculari , de păşuni verzi şi flori în care castelana îşi pusese întreaga pasiune „Marin Preda era brutal în discuţii, dar numai cu cei pe care-i dispretuia, adică majoritatea „ creatorilor" aflaţi la vremea aceea în solda scriitorimii care mişunau pe la Palat."-zice tot Sânziana Pop. În colhozul literar al Mogoşoaei erau multe figuri abjecte care i-ar fi putut face rău lui Marin Preda. Oameni simpli din interiorul Palatului, nea Duminică si nea Răsărit, îngrijitori, au declarat: Marin Preda ştia că o să moară. Se simţea urmărit, îi era frică. Îşi baricada camera, plângea, ieşea noaptea gol pe culuarul pustiu, strigând îngrozit: „Mă omoara, băiete, mă omoară!"A fost otrăvit, a fost drogat? Soţia lui, Elena Preda: „Da, Marin avea o mulţime de spaime. Una din ele era legată de friguri, de boala lui din copilărie. De pildă, îi era frică să mai meargă la mare, pentru că acolo avusese ultima criză..." Avea permanente atacuri de panică, din această cauză îl apropiase pe Mircea Dinescu ca prieten să stea cu el mai mult. În ziua aceea fatidică Elena Preda a primit un telefon de la el, era la editură: „Îmbracă-te trebuie să mergem la Mogoşoaia!" Femeia i-a explicat că nu poate să lase copiii singuri, erau mici doar. „Dacă vin, îi iau şi pe ei!" Marin Preda s-a supărat. A căutat bona să stea cu ei, dar n-a găsit-o. Simţea nevoia să fie cu cineva, primea telefoane anonime în care era ameninţat.„ Trebuie să vii să stai cu mine!" Cine îl ameninţa? După aparitia „Delirului" a urmat o perioadă de hăituire. Chiar soţia lui, Elena Preda, primea bilete de ameninţare pline de cuvinte obscene care erau semnate „Un grup de legionari". Miza acestor ameninţări era volumul al doilea al „Delirului". La mare, Mircea Sântimbreanu, a venit la Elena şi a întrebat-o: „Ştiţi, a venit ambasadorul rus, Drozdenco, şi m-a întrebat ce are de gând să scrie Marin Preda în volumul al doilea din „Delirul"... Spuneţi-i domnului Preda să fie atent!" După un timp, altădată în Bucureşti, seara, când a venit Preda acasă: „ Ha, ha, ha, să vezi ce-am mai făcut astăzi!...Ştii cine a venit la mine, la birou?' „Dacă nu spui, nu ştiu!"-i-a zis soţia. Zice: „Ambasadorul sovietic!" După o pauză:„ Cum să vina el să mă întrebe ce am de gând să scriu mai departe în „Delirul"? „Ţi-a pus chiar el întrebarea asta?"-l-a interogat soţia.„ Da m-a întrebat direct: Ce aveţi dumneavoastră de gând să scrieţi în volumul al doilea din „Delirul"? Marin Preda a luat o poză serioasă şi i-a zis: „Ia ascultă, de când veniţi voi să ne întrebaţi pe noi ce scriem în ţara asta? Noi venim să vă întrebăm pe voi ce faceţi?... Cum îţi permiţi dumneata să vii în biroul

meu, la mine acasă, şi să mă întrebi aşa ceva?” Scena aceasta Marin Preda o povestea prietenilor cu mândrie, dar în sufletul lui se cuibărea neliniştea. Dupa aceasta scenă Preda a fost invitat în URSS la un simpozion, dar a refuzat vizita. Îi era frică de o iradiere sau alceva de genul ăsta. Altădată a primit un mesaj telefonic de tipul: „Te-ai trezit şi tu să scrii cărţi curajoase. Ai grijă că te vom omorî pe tine şi pe copiii tăi.” In 1979 a fost la un pas de moarte în urma unui accident de circulatie stupid cu un tir ciudat, care a căutat să lovească intenţionat maşina scriitorului.

(Revista As,AnulXX, nr.938,1-8 octombrie 2010- din relatările Elenei Preda, soţia scriitorului)

De aici şi până în ziua fatală n-a fost decât un pas.

(Va urma)

Ion Ionescu-Bucovu

MARIN PREDA ȘI „ERA TICĂLOȘILOR”

(partea a doua)

În cartea sa, "Cum a murit Marin Preda", C. Turturică, scriitor, povesteşte cum şi-a petrecut ultima zi din viaţă. Am să recapitulez şi eu. Era pe 15 mai 1980, o zi splendidă de primăvară. Marin Preda jubila după succesul său cu "Cel mai iubit dintre pământeni". În relaţii proaste cu soţia, de două săptămâni nu mai dormea acasă ci în camera lui de la Mogoşoaia. Asaltat de admiratori de toate felurile, Preda se închidea adesea în biroul lui de director de la Editura Cartea Românească şi îşi petrecea timpul mai mult singur. În acea fatidică zi, Marin Preda trimite femeia de serviciu, pe coana Vetuţa, cum îi zicea el, să cumpere ceva băutură pentru a-l sărbători pe Sfântul Pangratie. Femeia vine cu o sticlă de rom cubanez, care atunci se găsea din belşug, i-o dă scriitorului, care se apucă să bea singur, fiind supărat rău, după o ceartă cu soţia sa. A băut o sticlă de rom şi una de whiski toată ziua. Văzând că nu mai pleacă acasă, femeia de serviciu, noaptea târziu, dă telefon după un taxi să-l ducă la Mogoşoaia. Pe drum are o serie întreagă de peripeţii cu şoferul, fiind beat, pentru care nu mai insist. Şoferul îl urcă scările la Mogoşoaia şi-l dă în primire unor cheflii scriitori care serbau o zi de naştere. Câţiva din ei, văzând în ce hal este, se duc şi-l culcă în camera lui. Peste noapte, Marin Preda se scoală şi se întoarce la cheflii să le ceară un pahar cu apă, motivând că i s-a uscat gura. O fată, pictoriţă

tânără, glumind, îi întinde două pahare, unul cu apă, altul cu votcă, rugându-l să aleagă. Preda bea paharul cu votcă (nu se ştie dacă a mai baut şi apă) şi se întoarce în cameră. A doua zi, pe la ora opt, trebuia să plece în Vrancea la o şezătoare literară. Prietenii cu care trebuia să meargă, văzând că nu mai apare, se duc la cameră să-l ia. Dar îl găsesc mort, trântit cu faţa în jos, cu o mână atârnându-i pe margineapatului.

Diagnosticul pus de doctori a fost moarte prin înecare cu sputa lui, provenită în somn. De aici încep speculaţiile. Pictoriţa cu pricina a dispărul ca prin minune şi nimeni nu a putut să mai ia legătura cu ea. A fost cumva otrăvit Marin Preda? Medicii care i-au făcut autopsia, probabil tot oameni ai securităţii, nu au mai continuat cercetările, rămânând acest diagnostic. Cert este că eu am discutat cu membrii familiei, cu una din surori, care mi-a declarat că, după moarte, Marin Preda avea capul cu multe răni pe el, semn al unor lovituri.

Marin Preda a rămas una din marile conştiinţe ale secolului douăzeci, alături de Camus, Marlaux, Sartre, Faulkner, Ionesco, Prust, Joyce. A fost o conştiinţă lucidă într-un timp când nimeni n-a avut tăria să ridice un deget asupra timpurilor, dând dovadă de un extraordinar curaj civic. Poate că şi de aici i s-a tras moartea…

Marin Preda a fost un mare moralist, citind opera lui, înveţi o mare lecţie despre viaţă. S-a luptat cu bezmeticii şi cu spiritele primare agresive care populau fauna noastră umană. A fost sincer precum Camus care zicea că libertatea este dreptul de a nu minţi, într-o lume cuprinsă de minciună şi delaţiune.

Lecturile lui preferate au fost Biblia, Dostoievski, Balzac, Celine, Sadoveanu, Carageale, a citit Cnoza din Princeton, pe Nietzche, l-a preocupat teozofia şi filozofia…

Ca persoană a fost un om închis, şi-a pus rar sufletul pe masa prietenilor, nu ura duşmanii ci îi dispreţuia. A fost un spirit nevrotic, în tinereţe, miop fiind, a trecut printr-o lungă stare depresivă, stăpânindu-şi nevrozele cu tranchilizante care nu-i lipseau din buzunar. Sfatul lui pentru scriitori tineri a fost să înveţe, "de la Balzac să nu ignore mecanismul social, de la Victor Hugo să caute excepţionalul şi surpriza vieţii, de la Dostoievski să nu ignore adâncimea de spirit a sufletului omenesc, punând experienţa personală lângă toate acestea…” Unul din marii lui critici care i-au studiat cu asiduitate opera a fost academicianul profesor Eugen Simion. El spunea despre scriitor: ,,În secolul nostru s-a văzut că biruitor nu iese un astfel de om liber, mândru şi aşteptat,

ci bruta laşă, care, eliberată de orice morală, se selecţionează rapid şi se uneşte cu alte brute împotriva oricăror veleităţi de libertate şi mândrie, omorând orice scânteie a spiritului şi aruncând omul în perversiunea delaţiunii, a corupţiei şi a fanatismului… Pe aceşti oameni îi caracterizează simplu: vai de capul lor!”

După 1989, Marin Preda, ca de altfel şi Eminescu, a început să intre într-un con de umbră, nemeritat. „A apărut-zice Eugen Simion- o formă nouă de contestare, agasarea sau impacienţa, iritarea faţă de orice tentativă de a-l apăra pe Preda. Încercând să răspund publiciştilor şi scriitorilor care îl atacă bezmetic…m-am trezit că sunt admonestat şi chiar înjurat, cu o vulgaritate greu de imaginat.” Mulţi îl urăsc pe Preda nu numai că e un mare scriitor ci şi că vine din lumea ţărănească. Astăzi ne trebuie un blazon de aristocraţi, să fie os domnesc…”

Câteva date biografice

Copilăria

La 5 august 1922, în comuna Siliștea-Gumești, plasa Balaci, județul Teleorman, se naște Marin Preda, fiu al lui Tudor Călărașu, „de profesie plugar", și al Joiței Preda. Copilul va purta numele mamei, întrucât părinții nu încheiaseră o căsătorie legală, numai astfel Joița Preda putea primi pensie în continuare ca văduvă de război. Joița venea cu două fete din prima căsătorie: Măria (poreclită Alboaica - după numele bărbatului) și Mița (Tita). Tudor Călărașu avea și el trei băieți cu prima soție care-i murise: Ilie (Paraschiv), Gheorghe (Achim) și Ion (Nilă). În familia celor doi soți se mai nasc: Ilinca, Marin și Alexandru (Sae).[1] Copilul Marin Preda își petrece copilăria în această familie numeroasă care – în ciuda celor două loturi de pământ „primite la împroprietărire” – nu este lipsită de griji.

În septembrie 1929, învățătorul Ionel Teodorescu îl înscrie pe Marin Preda în clasa I, însă tatăl, care și-a dat copiii la școală numai la vârsta de 8 ani, nu-l lasă să frecventeze. Anul următor este reînscris în clasa I, la Școala primară din satul natal. Dar, ca în orice familie de la țară, copilul

participă și la treburile gospodărești (păzitul vitelor, munca la câmp), ceea ce face ca în primele clase să absenteze adesea de la școală. Dar treptat-treptat, se dovedește printre elevii cei mai buni din seria sa, obținând premiul cu coroniță (scenă evocată în Moromeții).

Anul 1933 – 1934 (clasa a IV-a) este unul dintre cei mai grei din viața școlarului: tatăl nu-i mai poate cumpăra cărți și se îmbolnăvește de malarie. Învățătorul îi arată multă bunăvoință, îl ajută să termine anul școlar și-i împrumută cărți. Când nu găsește cărți noi în sat, merge să împrumute în comunele vecine: „*Cum adică - exclamase odată tatăl surprins - să faci treizeci de kilometri până la Recea, după o carte, domnule?! Dar ce, e aurită? Și să-l fi pus la o treabă mai mică decât asta, ar fi ieșit gălăgie mare...*”. Cu rugăminți repetate și insistențe, obține de la mama sa promisiunea că îl va convinge pe tatăl său să-l dea la „școala de învățători”.

Între 1934 – 1937 urmează clasele V – VII, avându-l ca învățător pe Ion Georgescu din Balaci, un sat vecin. Dascălul își va reaminti la bătrânețe că elevul Marin Preda „era un visător în clasă”, dar „se descurca bine, la scris”, la o temă dată despre Unirea Principatelor făcând o „lucrare senzațională”. Termină clasa a VII-a cu media generală 9,78. Examenul pentru obținerea certificatului de absolvire a șapte clase îl susține la Școala de centru din Ciolănești (o comună la zece kilometri distanță de Siliștea-Gumești). La 18 iunie i se eliberează certificatul nr. 71 de absolvire a șapte clase primare, cu media generală pe obiecte 9,15.

Plecarea din satul natal

În 1937, evitând Școala Normală din Turnu-Măgurele (pe atunci, reședința județului Teleorman), unde taxele erau prea mari, se prezintă la Școala Normală din Câmpulung-Muscel, dar este respins la vizita medicală din cauza miopiei. (Fiecare județ având o școală de învățători, erau preferați la examene cei din județul respectiv.) Tatăl intenționează acum să-l dea la o școală de meserii. Intervine însă salvator librarul Constantin Păun din Miroși, de la care elevul Marin Preda își procura cărți, și îl duce la Școala Normală din Abrud, unde reușește la examenul de bursă cu nota 10. Se integrează vieții de normalist internist, este mulțumit de profesori, se împacă bine cu colegii ardeleni și petrece vacanța de iarnă a anului 1939 la un coleg din Abrud.

În toamna lui 1939 este transferat la Școala Normală din Cristur-Odorhei, unde își continuă studiile încă un an. Ca și la Abrud, a manifestat un interes deosebit pentru istorie, română și chiar matematici. În ședințele Societății literare din școală este remarcat de profesorul Justin Salanțiu, care îi prezice că „va ajunge un mare scriitor”, în cadrul societății scrie și citește câteva schițe. O compunere care avea ca erou chiar pe tatăl său, aleasă pentru a fi publicată în revista școlii rămâne nepublicată, revista preconizată nu mai apare datorită evenimentelor dramatice care vor urma. Cei trei ani de viață transilvană vor fi evocați în „Viața ca o pradă” și în „Cel mai iubit dintre pământeni”. În 1940, în urma Dictatului de la Viena, elevul Preda Marin primește o repartiție pentru o școală similară din București.

În ianuarie 1941 asistă la tulburele evenimente ale rebeliunii legionare și ale reprimării ei de către Ion Antonescu. Intră în contact cu refugiații ardeleni și se întâlnește cu siliștenii lui stabiliți în București. Toate acestea vor fi evocate peste trei decenii în „Delirul” și în „Viața ca o pradă”.

La sfârșitul anului școlar 1940-1941 (urmat și cu ajutorul directorului școlii), susține examenul de capacitate, însă datorită greutăților materiale se hotărăște să renunțe la școală.

În timpul verii nu mai revine în sat: „*Aveam impresia că dacă mă întorc, n-o să mai pot pleca*”. Nereușind să publice nimic și nici să-și găsească o slujbă, Marin Preda o duce din ce în ce mai greu: „*Mi-e imposibil să-mi amintesc și să înțeleg cum am putut trăi, din ce surse, toată toamna și toată iarna lui '41-'42. Doar lucruri fără legătură, nefirești... N-aveam unde dormi, era lapoviță prin tot Bucureștiul, și umblam fără oprire cu tramvaiul de la Gara de Nord la Gara de Est. Toată ziua și toată noaptea.*” Uneori mai trăgea la fratele său Nilă, într-o mansardă minusculă unde „rămânea pierdut ceasuri întregi, cu coatele sub ceafă”.

În volumul colectiv de versuri „Sîrmă ghimpată”, Geo Dumitrescu include poezia „Întoarcerea fiului rătăcit” de Marin Preda, dar manuscrisul volumului nu obține viză pentru tipărire. Tot prin intermediul lui Geo Dumitrescu, Marin Preda este angajat corector la ziarul „Timpul”, în 1941.

Activitatea literară

În aprilie 1942 debutează cu schița *Pârlitu'* în ziarul Timpul (nr. 1771 și 1772 din 15 și 16 aprilie), la pagina literară „Popasuri”, girată de Miron Radu Paraschivescu. Debutul la 20 de ani îi dă încredere în scrisul său, publicând în continuare schițele și povestirile: *Strigoaica, Salcâmul, Calul, Noaptea, La câmp*.[1]

În septembrie părăsește postul de corector la Timpul. Pentru scurt timp este angajat funcționar la Institutul de statistică. La recomandarea lui E. Lovinescu, poetul Ion Vinea îl angajează secretar de redacție la „Evenimentul zilei”.

În 1943, martie, îi apare *Colina* în ziarul „Vremea războiului”. În aprilie „Evenimentul zilei” pubică schița *Rotila*. Ia parte la câteva ședințe ale cenaclului Sburătorul, condus de criticul Eugen Lovinescu, unde nuvela *Calul* produce asupra celor prezenți o vie impresie, stârnind încântarea lui Dinu Nicodin, care intră în posesia manuscrisului contra unei mari sume de bani.[]Nuvela va fi inclusă în volumul său de debut din 1948, *Întâlnirea din pământuri*. În nuvela care dă numele volumului, criticii recunosc imediat pe tatăl autorului, care va apărea cu nume schimbat în *Moromeții*. Ea este construită pornind de la tehnica „muștei pe perete“ (o narațiune perfect obiectivată, behavioristă, folosită în epocă de Albert Camus, William Faulkner sau mai târziu de Truman Capote). Un precursor al lui Marin Preda din literatura română fusese Anton Holban în nuvela *Chinuri*.

Între 1943-1945 este luat în armată, experiență descrisă în operele de mai târziu, în romanele *Viața ca o pradă* și *Delirul*. În 1945 devine corector la ziarul „România liberă”. Apoi din 1952devine redactor la revista „Viața românească”. În 1956 primește Premiul de Stat pentru romanul *Moromeții*. Un an mai târziu, în 1957, scriitorul efectuează o excursie în Vietnam. La întoarcere, se oprește la Beijing. În 1954 se căsătorește cu poeta Aurora Cornu. Scrisorile de dragoste trimise poetei au fost publicate postum. Au divorțat în 1959. S-a recăsătorit apoi cu Eta Vexler, care ulterior a emigrat în Franța la începutul anilor 70. Cu cea de-a treia soție, Elena, a avut doi fii: Nicolae și Alexandru.

În 1960-1961, citește marii romancieri ai lumii. Este fascinat de William Faulkner, cu care proza lui are evidente afinități. În 1965 traduce împreună cu soția Eta romanul *Ciuma* de Albert Camus. În 1968 este ales vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, iar în 1970 devine director al editurii Cartea Românească, pe care o va conduce până la moartea sa fulgerătoare din 1980. În 1970 traduce în colaborare cu Nicolae Gane romanul lui Fiodor Dostoievski: *Demonii*. Romanul său, *Marele singuratic*, primește premiul Uniunii Scriitorilor pe anul 1971.

În 1974 este ales membru corespondent al Academiei Române.

Apare ediția a doua a romanului *Marele singuratic* în 1976, iar în 1977 publică *Viața ca o pradă*, un roman autobiografic amplu care are drept temă principală cristalizarea conștiinței unui artist.

În 1980, la editura pe care o conducea, publică ultimul său roman: *Cel mai iubit dintre pământeni*. O lună mai târziu este ales deputat în Marea Adunare Națională (parlamentul). Între 1975 și 1980 locuiește în București pe strada (pictor) Alexandru Romano nr.21.

Pe 16 mai 1980 moare la vila de creație a scriitorilor de la Palatul Mogoșoaia.

Fratele scriitorului, Saie, crede că a fost asasinat de Securitate, dar probele din dosarul CNSAS ar fi dispărut.[

Familia sa este convinsă că moartea sa fulgerătoare are o legătură cu publicarea romanului *Cel mai iubit dintre pământeni* și a survenit în condiții oculte.. Potrivit raportului medico-legal, „moartea lui Marin Preda a fost violentă și s-a datorat asfixiei mecanice prin astuparea orificiilor respiratorii cu un corp moale, posibil lenjerie de pat, în condițiile unei come etilice”.

În ultimii cinci ani de viață a fost mentor și prieten literar al lui Cezar Ivănescu. (date din Wikipedia)

]*Lista selectivă a operelor antume*

- 1948 - *Întâlnirea din pământuri*, roman
- 1949 - *Ana Roșculeț*
- 1952 - *Desfășurarea*
- 1955 - *Moromeții*, roman, volumul I

- 1956 - *Ferestre întunecate*
- 1959 - *Îndrăzneala*
- 1962 - *Risipitorii*, roman
- 1967 - *Moromeții*, roman, volumul II
- 1968 - *Intrusul*, roman
- 1972 - *Imposibila întoarcere*, roman
- 1972 - *Marele singuratic*, roman
- 1973 - *Întâlnirea din pământuri*, roman (ediția a 2-a)
- 1975 - *Delirul, roman*
- 1977 - *Viața ca o pradă*, roman
- 1980 - *Cel mai iubit dintre pământeni*, roman

Traducător

Marin Preda a tradus din operele lui Dostoievski.

Note

1. ^ a b *Moromeții*, prefață de Constantin Mohanu, Editura Cartea Românească, 1975
2. ^ Marin Preda, *Imposibila întoarcere*, p. 20
3. ^ *Scriitorul Marin Preda, moartea ca o povară*, „Evenimentul zilei”, 11 februarie 2007
4. ^ George Georgescu, *Moartea lui Marin Preda - accident sau crimă?*
5. ^ "Moncher chiar era mort", 29/06/2010, jurnalul.ro, accesat la 4 octombrie 2010

Bibliografie

- Florin Mugur, *Convorbiri cu Marin Preda*, București, Editura Albatros, 1973
- Mihai Ungheanu, *Marin Preda: vocație și aspirație*, București, Editura Eminescu, 1973; ediția a II-a revăzută și adăugită, Timișoara, Editura Amarcord, 2002
- Ion Bălu, *Marin Preda*, București, Editura Albatros, 1976
- Eugen Simion, *Timpul n-a mai avut răbdare: Marin Preda*, București, Editura Cartea Românească, 1981
- Vasile Popovici, *Marin Preda – timpul dialogului*, București, Editura Cartea Românească, 1983
- Monica Spiridon, *Omul supt vremi: eseu despre Marin Preda, romancierul*, București, Editura Cartea Românească, 1993
- Andrei Grigor, *Marin Preda – incomodul*, Galați, Editura Porto-Franco, 1996

- Cornel Munteanu, *Marin Preda: fascinația iubirii*, eseuri, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1996
- Mariana Șipoș, *Dosarul „Marin Preda”. Viața și moartea unui scriitor în procese-verbale, declarații, arhive ale Securității, mărturii și foto-documente*, Timișoara Editura Amarcord, 1999
- C. Turturică, *Cum a murit Marin Preda*Rodica Zane, *Marin Preda*, monografie, antologie comentată, receptare critică, Brașov, Editura Aula, 2001
- Emil Manu, *Viața lui Marin Preda*, București, Editura Vestala, 2003
- Marian Ciobanu,MARIN PREDA, monografie sentimentală.

MARIN PREDA ȘI „ERA TICĂLOȘILOR”

(POIANA LUI IOCAN- AGORA MOROMEȚILOR)

(partea a treia)

Marin Preda a rămas celebru cu romanul „Moromeții”

Poiana lui Iocan, fierarul din Siliştea-Gumeşti, a intrat în istorie şi în folclor. Acestă sintagmă a invadat zicerile, siturile, forumurile, blogurile, programele de radio şi televiziuni, ba mai mult a pătruns şi în folclor prin cântecul popular. Bietul fierar niciodată nu s-a gândit că va deveni celebru, graţie lui Marin Preda care l-a probozit în ,,Moromeţii”. Zicerea a străbătut toată ţara, ba mai mult, a trecut şi graniţa, dusă de românaşii noştri care s-au răspândit în cele patru vânturi dupa un codru de pâine.

Zicerea este văzuta felurit: unii o cred o adunare unde se bate apa în piuă, alţii îi dau o alură serioasă de forum unde se discută probleme importante la ordinea zilei sau, mă rog, o iau drept flecăreală, băşcălie, un fel de radio-şanţ de acum 40-50 de ani, când ştirea circula din gură-n gură, unde lumea de la ţară se aduna în zile de sărbătoare pe marginea şanţului şi vântura vestea-povestea. Dacă ar fi să-i identificăm scopul ar fi datul cu părerea. Prost, deştept,filozof, nefilozof, vine aici şi-şi dă cu presupusul despre orice mişcă în ţara asta. Un fel de agoră sătească. Personajele îşi au originea în Caragiale. Marin Preda, un mare admirator al dramaturgului(i-a şi prefaţat opera) a mutat bodega dramaturgului de la marginea oraşului în poiana sătească, ruralizândul pe bietul Mitică. Aşadar Mitică, de altfel şi el un personaj inteligent, a evoluat într-un Moromete, mult mai stilat, complex ca om, şiret şi coţcar.

La Marin Preda poiana lui Iocan era o agoră unde oamenii se strângeau pentru a se informa, a schimba păreri şi a trăi câteva ore pe zi într-un plan sufletesc epurat de mizeria vieţii zilnice, „…stăteau acolo de vorbă în picioare, în grupuri, ceasuri întregi, ca într-o agora de pe vremea Greciei antice…”(Marele singuratic). Actorii principali erau Ţugurlan şi Ilie Moromete. Întrunirea era ceremonioasă şi avea convenţiile ei: nimeni nu venea neras la întâlnirea rituală ă satului.

Fiecare întâlnire în poiana lui Iocan se desfăşura cam după acelaşi tipic: oamenii aveau aproape rolurile împărţite ca într-o piesă de teatru. Câţiva dintre ei beneficiau de atentia generală. Cocoşilă juca în sat un rol străvechi al iconoclastului care nu se sperie nici de prejudecăţi, nici de persoane. El le spune conlocuitorilor în faţă ce crede despre ei, fără intimidare sau menajamente, mai ales lui Iocan şi lui Moromete. Dacă cei trei erau personajele principale, nu lipseau nici cele secundare, adică tăcuţii, cei ce veneau şi stăteau pe margine şi a căror vorbă , chiar dacă ar fi fost spusă, n-o lua nimeni în seamă. Aici ei se complac într-o stare de euforie a conversaţiei, fără ă clarifica practic nici un punct de vedere, deşi de aceste adunări depindeau voturile şi atitudinile politice, pline de consecinţe pentru viaţa satului. Ei au o idee naivă despre politică, cred în partide, le dau votul şi întretin o atmosferă favorabilă faptelor, ca dealtfel și în ziua de astăzi.

Dorinţa de a călători, de a vedea lumea, a făcut-o să se rupă definitiv de România, unde nu era posibil aşa ceva. În 1965 a ajuns chiar în centrul lumii, în Parisul care la acea primă întîlnire i s-a părut chiar aşa cum şi-l imaginase: un oraş romantic, al boemei şi artiştilor, care te îndeamnă să-l descoperi răbdător, pas cu pas. Ca un semn al sorţii, mentorul ei în descoperirea Parisului în acei ani a fost Ely Lothar, fiul nelegitim al lui Arghezi. Lothar i-a înlesnit intrarea în boema pariziană, ajutînd-o să-şi împlinească dorinţa de a cunoaşte pe cei mai mari scriitori ai lumii. În cartierul St. Germain mai ales, îşi aminteşte Aurora, puteai să stai în cafenele alături de toate geniile timpului, cu condiţia să nu fii bogat, ci doar boem ca ei. Aşa cum ea avea să-i ajute pe alţii, şi ea a fost ajutată la vremea aceea. Soţia lui Pierre Emmanuel, bunăoară, i-a plătit chiria cîţiva ani buni. Doamna Vioasnoff, o aristocrată rusoaică albă, prin felul cum a tratat-o, i-a creat senzaţia că-i acasă, cînd ea era pe drumuri. Între timp a scris cronici de poezie pentru Europa Liberă şi a primit rolul principal în filmul Genunchiul Clarei, al celebrului regizor Erich Rohmer. A realizat ea însăşi un film - Bilocaţie, care spune povestea unui om trăind în acelaşi timp în două oraşe diferite. Pe Rohmer l-a cunoscut prin prietenul ei Jean Pîrvulescu, un român cu o biografie fabuloasă, fugit din România anilor 50, traversînd Dunărea înot, ezoterist, ocultist, iniţiator al unei mişcări filozofice avînd şi azi adepţi ce-l urmează ca pe un maestru, autor a 10-15 cărţi apărute în Franţa... Am avut şansa să-l cunosc pe Jean Pîrvulescu în primăvara acestui an, în apartamentul Aurorei din Paris, ca un bonus al şansei de a fi ajuns la Paris tot datorită Aurorei şi doamnei ambasador Roxana Iftimie, care mi-a organizat o serată literară cu public la Ambasada României din Paris. Încă o şansă decurgînd din anterioarele a fost aceea de a fi prezentat la serată de Aurora Cornu şi de domnul Nicolae Manolescu... Revin la venerabilul om de cultură Jean Pîrvulescu, care, în cursul întrevederii noastre, mi-a expus teoria şi credinţa lui asupra unor şanse de alt fel, venind în urma aşteptărilor îndelungi şi marilor suferinţe: marea şansă a românilor, aşadar, de a beneficia de influenţa sfinţilor martiri canonizaţi în închisorile comuniste şi mai cu seamă prin experimentul de la Piteşti, unic în lume prin atrocitatea lui. Mi-a dat mult de gîndit de atunci încoace teoria şi credinţa lui Jean Pîrvulescu, verosimilitatea ei, că mîntuirea românilor va fi înlesnită şi viitorul le va fi luminat de sfinţii martiri creaţi de

Alte articole de Radu Aldulescu

Tipăreste

torţionarii comunişti.

Relaţiile Aurorei cu românii din Paris aspiranţi la gloria literară au fost pe potriva stilului ei direct şi incisiv. A frecventat cenaclul poetului Mămăligă, alături de Virgil Ierunca, Monica Lovinescu, Eliade, Constantin Tacu, Ion Cuşa şi alţii, nescăpînd prilejul de a se certa la cuţite cu Eliade, invitat să ţină o conferinţă despre Mioriţa şi pe care l-a întrerupt şi l-a contrazis, neputînd să fie de acord cu teoria lui despre balada naţională. Şi cu Cioran s-a certat, pe cînd îl însoţea în plimbările lui zilnice prin grădina Luxemburg. Una din discuţiile lor a început în franţuzeşte, avîndu-l ca subiect pe Marin Preda, care, întîlnindu-se cu Cioran la Paris, s-a prezentat ca fiind cel mai mare prozator român. „Chiar aşa şi este!", a replicat Aurora îndoielii vădite a lui Cioran, care a ţinut să-i atragă atenţia că aşa ceva nu se spune. „Cum aşa, domnule Cioran? Ce ar fi trebuit să spună Goethe dacă l-a fi întrebat cineva ce fel de poet este?" Cearta lor a continuat în româneşte şi a culminat cu constatarea lui Cioran: „Cu temperamentul dumitale vei avea mare succes la Paris!". Pentru Cioran, a avea succes la Paris echivala cu o mare nenorocire, iar a-i ura cuiva un astfel de succes era ca şi o insultă gravă.

Fără a viza numaidecît succesul la Paris, motivaţia Aurorei a fost în primul rînd ruperea de România, pentru a putea călători. De două ori a fugit de-acasă în copilărie, la 11 şi la 13 ani, iar a treia oară, la 14 ani, a reuşit să fugă definitiv. Fuga spre centru, titlul romanului ei, publicat iniţial în engleză şi apărut ulterior la Editura Albatros, în 2003, sugerează o dată-n plus dorul de ducă şi curiozitatea de a descoperi lumea înscrise în gena scriitoarei. În peregrinările ei prin lume, Aurora s-a simţit în permanenţă păzită şi ajutată. Cînd cel de-al doilea soţ, Aurel Cornea, cineastul român emigrat şi el în Franţa, a fost luat ostatec de teroriştii din Liban ca operator al Televiziunii Franceze, Aurora se ruga în fiecare zi pentru el, iar noaptea citea psalmii de cumpănă cu prietena ei Vera Lungu. Cu toate astea, o încercau mari îndoieli. Cînd nimeni nu s-ar fi aşteptat, Aurel a fost eliberat şi a apărut acasă în ziua de Crăciun, Dumnezeu vrînd parcă să-i arate mila şi darul care doar de la El pot veni. Aurel i-a povestit atunci că, în timpul încarcerării, a trecut prin aceeaşi experienţă mistică, punîndu-şi toată nădejdea în divinitate. A fost un prilej în plus pentru Aurora de a înţelege că Dumnezeu aşteaptă omul doar într-un spaţiu de suferinţă, verificînd astfel şi teoria prietenului ei de-o viaţă Jean Pîrvulescu.

Multe experienţe de acest fel vor fi pregătit revelaţia Aurorei din Cana Galileii, întîmplată într-o vreme cînd drumurile ei prin lume parcă ar fi dat să se întoarcă spre satul natal, dînd să facă posibilă acea imposibilă întoarcere asupra căreia medita Marin Preda şi l-a frămîntat la un moment dat şi pe Cioran. Fiecare în felul său tînjeşte după o întoarcere la origini. Despre Aurora se poate spune că a înfăptuit-o chiar, prin ridicarea în satul Cornu a unei mînăstiri pentru maici, ca loc de meditaţie, rugăciune şi pomenire. După îndelungi aşteptări şi piedici, după demersuri la oficialităţi şi după completarea sumelor de bani necesare investiţiei prin vînzarea averii părinţilor, în 2008 a fost finalizată construcţia mînăstirii Sfîntului Ioan Evanghelistul pe coasta dealului Frăsinetului, excavat şi transformat în platou. Pe coasta acelui deal sub care se deschide perspectiva văii Prahovei de la Ploieşti pînă spre Sinaia, urcau duminica şi de sărbători sătenii din Cornu. O fac şi acum, ca să meargă la slujbă.

Anul acesta, pe 25 septembrie, de ziua Sfintei Eufrosina, am urcat şi eu pentru prima dată dealul Frăsinetului pentru a participa la slujba sărbătoririi celui de-al doilea hram al mînăstirii Sfîntului Ioan Evanghelistul, alături de enoriaşii din satul Cornu, Aurora, rude de-ale ei, cele paisprezece maici tinere, licenţiate toate, maica stareţă Parascheva şi părintele duhovnic Arsenie, licenţiat în fizică atomică... O poveste în apogeu şi totodată un început de poveste, care conturează personaje noi, folosind cuvintele auzite de mine de la Aurora Cornu în răstimpul celor opt ani de cînd ne cunoaştem. Mînăstirea ctitorită de ea are drept hram şi protectori pe Sfîntul Ioan Evanghelistul şi pe Sfînta Eufrosina, o fată de la ţară, despre care ştim din Vieţile Sfinţilor că a fugit de acasă ca să-l caute pe Dumnezeu, un amănunt biografic

în care Aurora s-a regăsit, înţelegînd o dată-n plus că şi atunci cînd este lîngă tine, Dumnezeu te aşteaptă să-L cauţi.

Marin Preda, îndrăgostit de Al. Săndulescu

Alte articole de Al. Săndulescu

Tipăreste

Cuprin

Prin 1953-1954, Aurora Cornu era o foarte tânără poetă, fată frumoasă, năltuţă, subţirică, având ceva de căprioară, cu ochii mari şi vii, talentată şi inteligentă, afişând un anume aplomb al calităţilor ei, spre a nu spune un complex de superioritate. Publica pe atunci o plachetă de versuri, Studenta (1954), urmată mai târziu de volumul Distanţe (1962), amândouă de un lirism suav, nu o dată erotic, atestându-i vocaţia, chiar dacă se mai resimţeau unele ezitări ale debutantei şi, vai, unele conformisme, aproape obligatorii în epocă. Deveni redactor la ,Viaţa Românească". Acolo, a cunoscut-o Marin Preda, prozator deja consacrat în primul rând cu volumul de nuvele întâlnirea din Pământuri (1948) şi acum bucurându-se de apreciere din partea oficialităţilor, mai exact a Uniunii Scriitorilor care, prin staliniştii ei conducători, secretari şi secretari de partid, voiau să-l capteze şi să-l atragă pe drumul înfundat şi păgubos al realismului socialist. Aşa se explică prezenţa lui, perioade îndelungate, la Sinaia, în vilele din complexul Pelişor. întâlnirea cu frumoasa poetă l-a transformat spontan dintr-un tip cam singuratic şi morocănos, - până atunci, probabil, cu neglijabile relaţii sentimentale, posedat aproape exclusiv de mereu neliniştitul său demon literar -, într-un tânăr exaltat, care descoperea, după cum se pare, marea iubire.

Aurora Cornu, care i-a fost soţie patru ani (1954-1958), a păstrat scrisorile primite de la el, extrem de interesante ca document psihologic, dar şi pentru evoluţia scriitorului, care dădea la iveală în acest răstimp, într-o formă finită, capodopera lui, Moromeţii. Au fost publicate prima dată într-un volum care cuprindea şi Convorbirile dintre Aurora Cornu şi Eugen Simion despre Marin Preda, la Editura Albatros, şi separat, în 2001, la aceeaşi editură. Recent o nouă ediţie a apărut la Editura Historia.

Marin Preda era un epistolier cam neîndemânatic. Unele scrisori sunt prozaice, conţin cuvinte calde, nu o dată banale, ca ale tuturor îndrăgostiţilor: ,...ce cauţi tu în viaţa mea, fată frumoasă, fiinţă fermecătoare?"; ,Tu mie mi-ai furat inima"; ,Aurora, vrei să-ţi legi viaţa ta de a mea?" Totuşi, din când în când, se strecoară şi câte un pic de poezie: ,Se aude o şoaptă turburătoare: Marine! apoi, spus de două ori, ca o picătură melodioasă, ca un clipocit, ca şi când picături de ploaie ar cădea pe frunzele adormite ale unui pom, dimineaţa". în plin elan erotic, scriitorul declară că e ,fascinat" de prezenţa Aurorei, o adoră: ,Lasă-mă să stau înaintea ta şi să-ţi simt genunchii, să mă îmbăt de aburul sufletului tău."

îndrăgostitul ajunge să considere inutilă, ineficientă scrisoarea, pentru că voia concretul nemijlocit, aş zice, parafrazându-l pe Arghezi şi schimbând planul, să poată spune: ,Vreau să te pipăi şi să urlu: ŤEste!ť" ,Să-ţi scriu scrisori? Şi ce să spun în ele? Că mi-e dor de tine? Că nu mai pot fără să te văd? Da, e adevărat, dar la ce foloseşte scrisoarea?" Preda era conştient că nu avea o vocaţie epistolară, că era stângaci în declaraţiile de dragoste şi regreta: ,Blestemata meserie pe care o am: sentimentele altora ştiu să le exprim, pe ale mele nu." Mai reliefat este episodul de anume inocenţă cu opticiana din Viaţa ca o pradă. Scrisoarea nu e decât un succedaneu. El voia să fie mereu alături de fiinţa iubită. Şi totuşi înclină să creadă că este şi ea bună la ceva, atunci când o primeşti: ,Dacă ai şti cât de mult te iubesc, nu ai mai dori decât foarte rar să-mi exprim dragostea prin scrisori. Scrisorile mele totdeauna mă dezamăgesc şi am impresia acută că şi pe tine, şi asta mă face să mă abţin. Dar, desigur, n-am dreptate, fiindcă pe mine scrisorile tale mă fac să mă bucur atâta!... încât, nu mă pot îndoi că, chiar aşa cum sunt, scrisorile mele te bucură şi le doreşti să-ţi vină zilnic."

Fiinţa fetei iubite îl acaparează total, o regăseşte pretutindeni, ca într-un panteism pe care ea îl domină în mod absolut. înflăcăratul e un senzual (,noapte bună trupului tău drag", ,spune tălpilor picioarelor tale că le iubesc nesfârşit şi mă prăpădesc de dorul lor"). Şi iarăşi câte o ţâşnire aproape neaşteptată: ,Mi-e dor de tine aşa cum ţi-e foame de pâine."

Marin Preda scrisese Moromeţii cu vreo cinci ani înainte, depozitase manuscrisul într-un sertar şi nu mai voia să-l recitească, nu-i mai plăcea. Probabil, sub imboldul femeii iubite, îl reia, încât la 11 martie 1955, o anunţa că lucrează la finisarea lui: ,tai şi umplu ceea ce trebuie tăiat şi umplut."

Scriitorul pare mai inspirat stilistic în însemnările de călătorie (tot epistolare) din Vietnam. în drum, imaginea Siberiei, văzute din avion, îl copleşeşte: ,Era o iluzie fantastică. Planeta era înfricoşătoare. Sunt unele spectacole care nu se pot suporta şi cred că zborul în spaţiul cosmic poate să ia minţile celui care va îndrăzni cel dintâi s-o facă" (dec. 1957). Nu va fi chiar aşa. Ajuns la Hanoi, constată că oamenii sunt mici de statură, că se află în ţara bicicletelor, unde nu circulă nicio maşină. Remarcabile sunt concentratele descrieri pline de culoare extrem orientală: ,Coşuri, coşuleţe, biciclete, triciclete, butici, tarabe, prăvălioare şi verdeaţă, flori, bananieri, aréquieri, cocotieri, bambuşi, lacuri şi Fluviu Roşu, iată ceva din Hanoi..." De asemeni, imaginea unui arbore exotic, specific, zveltul aréquier: ,Fiecare palmă de frunze din coroană seamănă cu un evantai verde şi printre aceste podoabe rămâne spaţiu şi se vede cerul albastru în depărtare. Iar tulpina, ah, tulpina e un poem! Cocotierul pare tatăl urât şi gârbov al acestui elegant produs al luminii şi al pământului iar bananierii, bananierii sunt fraţii săi graşi, scunzi şi fructiferi." La întoarcerea acasă, entuziastul călător vrea să scrie o carte despre Asia, dar se va limita la nuvela, în tonalitate lirică, Friguri, unde face elogiul comuniştilor şi al Republicii Democratice Vietnam, care numai democratică nu era.

Marin Preda este mai mereu bolnav, trecea dintr-un spital în spital. Prin 1958, ţinea un ,jurnal de astenic". Va găsi compensaţia în marea lui dragoste pentru Aurora, care-i inspiră şi câte o propoziţie mai înaripată: ,Oh, mi-e dor de tine, drăguţa, nepreţuita mea. Un dor sălbatic să te îmbrăţişez atât de tare încât suferinţa mea să se scurgă în pământ asemenea trăsnetului." Şi alături de ea, poate într-o şi mai înaltă măsură, va redescoperi supremaţia artei. Când şi când, Preda aduce vorba de literatură, comentează odată Moartea lui Ivan Ilici, se amuză de măgarii lui Francis Jammes... Arta, ca expresie a înfrângerii timpului, iată raţiunea lui de a exista: ,în ceea ce mă priveşte eu profetizez totuşi că mai trainică decât orice rămâne capacitatea omului de a visa necontenit şi de a crea, iar cât priveşte restul, nimic în afară de artă nu rezistă surprizelor cu care năvălesc generaţiile în istorie. Ah, trebuie căutat secretul artei trainice, celei mai trainice arte care se poate crea, trebuie căutat, trebuie negreşit căutat..." Pe o pagină de scrisoare ,de amor", o excelentă profesie de credinţă.

Corespondenţa lui Marin Preda cu Aurora Cornu aparţine unui mare scriitor îndrăgostit, care, cu opera lui, trăieşte printre scriitori, cu orgoliile, rivalităţile şi invidiile lor, şi printre critici, unii opaci şi piezişi, alţii, luminaţi, spirite fine, cu gust, clarvăzători. Scrisorile către Aurora schiţează şi un mic tablou al relaţiilor lui Preda cu mediul literar. Din chiar momentul apariţiei romanului Moromeţii. Ca şi Rebreanu, care ardea de nerăbdare să afle opinia lui Lovinescu despre Ion, autorul întâlnirii din Pământuri aştepta să vadă ce părere avea Paul Georgescu, altfel prieten, şi înzestrat cu o excepţională intuiţie în a descoperi talente. Se găseau la ,Capşa", unde Preda îl întreabă dacă a citit romanul pe care i-l ceruse şi i-l dăduse de vreo săptămână. Primeşte un răspuns ambiguu - începuse să-l citească - (scriitorul fiind convins că nu spune adevărul), totuşi îi comunică o primă impresie, care atinge superlativul: Cartea e de factură ,mare", Rebreanu, Sadoveanu, dar ,absolut original, absolut deosebit de tot ce s-a scris la noi". Şi adaugă: ,Dina zice că eşti mare". Dina era soţia lui Paul, ca domnişoară, se numea

Bitman, fiica unui farmacist evreu naţionalizat, frumoasă, distinsă, inteligentă şi cu o mare apetenţă literară.

Mi-amintesc ce înaltă ţinută intelectuală aveau răspunsurile ei, la un examen cu Tudor Vianu. Dialogul, poate şi mai semnificativ, se continuă cu ea. Preda o întreabă dacă se citeşte cu uşurinţă romanul lui. ,Vai de mine, zice Dina... Cu uşurinţă? Nu, cu pasiune." Plină de entuziasm şi de încântare, ea face un comentariu de critic avizat şi subtil: ,Cum să-ţi spun, literatura română nu mai poate trăi fără Moromete. Ilie Moromete e un tip naţional... Ion al lui Rebreanu... dar Moromete e cu totul, cu totul altceva... complex. /.../ înţelegi? Tot ce s-a transmis pe cale orală despre inteligenţa, subtilitatea ţăranului e realizat în Moromete." Dina intră în detalii, remarcându-i pe Boţoghină, pe Guica, pe Niculae, care ,e grozav". Paul exclamă şi el admirativ: Bisisica. ,Auzi, dom^le, continuă Dina, copleşită, să faci dintr-o oaie o personalitate!" Criticul marxist, pe atunci, ultradogmatic, Paul Georgescu nu se poate abţine, oricât admiră Moromeţii, să nu-l întrebe pe autor: ,Ei, dar cu lupta de clasă cum stăm?"

Ca orice mare creator, Marin Preda îi mărturiseşte Aurorei îndoiala sa despre valoarea romanului şi se întreabă dacă să-l publice sau nu. Păcat că nu se mai păstrează şi scrisorile ei, să-i fi aflat părerea. Dar entuziasmul unor lectori ca cei pe care i-am citat mai sus, cu propriile cuvinte, reproduse de autorul însuşi, îl convinge să dea cartea la tipar. Odată apărută, va scrie laudativ despre ea şi Paul Georgescu, primul care o citise, şi Ov. S. Crohmălniceanu.

O cronică veninoasă a publicat J. Popper, de mult uitatul critic circumstanţial.

De admirat la Marin Preda, să spicuiesc iarăşi din acest mic epistolar, este dezarmarea într-o confruntare directă, aproape polemică, a unor politruci notorii ai epocii, ca Nicolae Moraru, care ţineau morţiş să ,ideologizeze" literatura, atitudinea lui deocamdată nereceptivă faţă de orientarea dogmatică. Se conturează acum şi rivalitatea cu Petru Dumitriu, căruia ,îi plăcuse grozav Moromeţii. Atât." Cei doi critici, Paul Georgescu şi Crohmălniceanu, surprinzător de obedienţi, ,au simţit obligaţia să se justifice pentru atitudinea (laudativă) faţă de romanul meu", notează autorul. începea să prezinte un pericol pentru confraţii de generaţie, cu cele mai mari performanţe?

Scrisori către Aurora este un volum cuprinzând numai o sută şi ceva de pagini, unul plin de substanţă, de o poezie frustă a dragostei scriitorului pentru tânăra şi frumoasa poetă şi, în acelaşi timp, unul de semnificative mărturisiri literare, care se înscriu în istoria, devenită fabuloasă, a Moromeţilor. Trebuie să-i fim recunoscători Aurorei Cornu că a păstrat peste ani acest pachet de scrisori şi că l-a dat la lumină, ele accentuând conturul unei psihologii de mare creator, poate una dintre cele mai torturate, mai bântuite de contradicţii din literatura română postbelică.

MARIN PREDA : DACĂ DRAGOSTE NU E, NIMIC NU E

„Îl iubesc pe MARIN PREDA viu, mort și până la sfârșitul vieții mele”
(Aurora Cornu)

...Iar de-aș răspunde, oarbă, la chemare,
M-ai mistui-n văpaia trecătoare…
Aștept, iubite,flacăra albastră
Ciudata flacără care nu moare…
(Aurora Cornu-Flacăra albastră)

Eugen Simion spunea undeva că voia să scrie „o viață” a lui Marin Preda pentru că omul e tot atât de interesant ca și opera. Biografia spirituală a lui Marin Preda interesează pe cititor pentru că și-a trăit o bună parte din existența lui retras într-o încăpere tapetată cu plută. Ne place să știm pe cine a iubit, ce credea despre dragoste acel om fragil și nevrotic, cum a iubit femeia, cum a cântat-o el în romanele lui, care a fost sbuciumul lui la părăsirea iubitei, cum primea ideea morții sau ce însemna pentru el prietenia.

Marin Preda nu mai este, a rămas însă în istoria literară un mare scriitor, poate cel mai mare scriitor român al ultimului sfârșit de secol. Moartea lui venită din senin, în plină glorie cu romanul „Cel mai iubit dintre pământeni” într-un mai apocaliptic, în 1980 a sporit atenția cititorului nu numai asupra operei ci și asupra omului Marin Preda. Cine a fost Marin Preda, omul ? Venit de la țară dintr-o comună pierdută în câmpia Găvanu-Burdea, Siliștea-Gumești, fiu de țăran, dintr-o familie numeroasă, Preda s-a adaptat greu mediului citadin. Așa se explică faptul că sentimentele lui de dragoste au rămas pe planul doi mult timp, până și-a făcut o carieră.

Să ne amintim câteva secvența din viața lui. În 1937, evitând Școala Normală din Turnu-Măgurele, unde taxele erau prea mari, se prezintă la Școala Normală din Câmpulung-Muscel, dar este respins la vizita medicală din cauza miopiei. Tatăl intenționează acum să-l dea la o școală de meserii. Intervine însă salvator librarul Constantin Păun din Miroși, de la care elevul Marin Preda își procura cărți, și îl duce la Școala Normală din Abrud, unde reușește la examenul de bursă cu nota 10. Se integrează vieții de normalist internist, este mulțumit de profesori, se împacă bine cu colegii ardeleni și petrece vacanța de iarnă a anului 1939 la un coleg din Abrud.

În toamna lui 1939 este transferat la Școala Normală din Cristur-Odorhei, unde își continuă studiile încă un an. Ca și la Abrud, a manifestat un interes deosebit pentru istorie, română și chiar matematici. În ședințele Societății literare din școală este remarcat de profesorul Justin Salanțiu, care îi prezice că „va ajunge un mare scriitor”, în cadrul societății scrie și citește câteva schițe. O

compunere care avea ca erou chiar pe tatăl său, aleasă pentru a fi publicată în revista școlii rămâne nepublicată, revista preconizată nu mai apare datorită evenimentelor dramatice care vor urma. Cei trei ani de viață transilvană vor fi evocați în „Viața ca o pradă" și în „Cel mai iubit dintre pământeni". În 1940, în urma Dictatului de la Viena, elevul Preda Marin primește o repartiție pentru o școală similară din București.

În ianuarie 1941 asistă la tulburele evenimente ale rebeliunii legionare și ale reprimării ei de către Ion Antonescu. Intră în contact cu refugiații ardeleni și se întâlnește cu siliștenii lui stabiliți în București. Toate acestea vor fi evocate peste trei decenii în „Delirul" și în „Viața ca o pradă".

La sfârșitul anului școlar 1940-1941 (cu ajutorul directorului școlii), susține examenul de capacitate, însă datorită greutăților materiale se hotărăște să renunțe la școală.

În timpul verii nu mai revine în sat: „*Aveam impresia că dacă mă întorc, n-o să mai pot pleca*". Nereușind să publice nimic și nici să-și găsească o slujbă, Marin Preda o duce din ce în ce mai greu: „*Mi-e imposibil să-mi amintesc și să înțeleg cum am putut trăi, din ce surse, toată toamna și toată iarna lui '41-'42. Doar lucruri fără legătură, nefirești... N-aveam unde dormi, era lapoviță prin tot Bucureștiul, și umblam fără oprire cu tramvaiul de la Gara de Nord la Gara de Est. Toată ziua și toată noaptea.*" Uneori mai trăgea la fratele său Nilă, într-o mansardă minusculă unde „rămânea pierdut ceasuri întregi, cu coatele sub ceafă".

În volumul colectiv de versuri „Sîrmă ghimpată", Geo Dumitrescu include poezia „Întoarcerea fiului rătăcit" de Marin Preda, dar manuscrisul volumului nu obține viză pentru tipărire. Tot prin intermediul lui Geo Dumitrescu, Marin Preda este angajat corector la ziarul „Timpul", în 1941.

În aprilie 1942 debutează cu schița *Părlitu'* în ziarul Timpul (nr. 1771 și 1772 din 15 și 16 aprilie), la pagina literară „Popasuri", girată de Miron Radu Paraschivescu. Debutul la 20 de ani îi dă încredere în scrisul său, publicând în continuare schițele și povestirile: *Strigoaica, Salcâmul, Calul, Noaptea, La câmp*.

În septembrie părăsește postul de corector la Timpul. Pentru scurt timp este angajat funcționar la Institutul de statistică. La recomandarea lui E. Lovinescu, poetul Ion Vinea îl angajează secretar de redacție la „Evenimentul zilei".

În 1943, martie, îi apare *Colina* în ziarul „Vremea războiului". În aprilie „Evenimentul zilei" pubică schița *Rotila*. Ia parte la câteva ședințe ale cenaclului Sburătorul, condus de criticul Eugen Lovinescu, unde

nuvela *Calul* produce asupra celor prezenți o vie impresie, stârnind încântarea lui Dinu Nicodin, care intră în posesia manuscrisului contra unei mari sume de bani.[] Nuvela va fi inclusă în volumul său de debut din 1948, ***Întâlnirea din pământuri***. În nuvela care dă numele volumului, criticii recunosc imediat pe tatăl autorului, care va apărea cu nume schimbat în *Moromeții*. Ea este construită pornind de la tehnica „muștei pe perete“ (o narațiune perfect obiectivată, behavioristă, folosită în epocă de Albert Camus, William Faulkner sau mai târziu de Truman Capote). Un precursor al lui Marin Preda din literatura română fusese Anton Holban în nuvela *Chinuri*.

Între 1943-1945 este luat în armată, experiență descrisă în operele de mai târziu, în romanele *Viața ca o pradă* și *Delirul*. În 1945 devine corector la ziarul „România liberă”. Apoi din 1952devine redactor la revista „Viața românească”.

Și acum să revenim la subiect.

La 32 de ani, când începuse să scrie nuvelele lui din viața țărănească, se întâlnește cu o domnișoară de 20 de ani, o fată tot de la țară, frumoasă, talentată și inteligentă, colegă la Școala de literatură „M. Eminescu”cu Nicolae Labiș, care avea să-i cucerească inima din primele clipe de cunoştinţă. Este vorba despre Aurora Cornu*, poetă, care se încercase și ea în arta scrisului. Fata venea tot de la țară, din Prahova. Avea ambiții mari pe care și le-a pus în practică mai târziu.

Scriitorul Marin Preda si poeta Aurora Cornu s-au cunoscut in 1952, la Uniunea Scriitorilor. Abia peste doi ani s-au revăzut, când tânăra, autoare a unui volum de versuri publicat in acel an, „Studenta”, devenea redactor la ”Viata Românească”. Era frumoasă, cu o privire inteligentă si l-a vrăjit pe scriitorul deja consacrat. El era cunoscut ca o persoana introvertita, singuratică și morocanoasă.

Acum dintr-o data s-a schimbat, devenise exaltat ca orice indragostit. El avea 32 de ani, ea 20. In vara acelui an mergeau la mare impreuna, in fosta stațiune „Vasile Roaita” si Preda ii trimitea un bilet de dragoste tulburator, a doua zi cerând-o de soție.

S-au cunoscut în cantina Uniunii Scriitorilor, în 1952, şi au avut atunci un mic schimb de cuvinte, nu foarte amabil. Apoi s-au ignorat reciproc. Doi ani mai târziu s-au revăzut la mare, în staţiunea “Vasile Roaită”. Marin Preda avea 32 de ani, Aurora Cornu, aproape 20... Din nou s-au înfruntat: ea ocupa, de o săptămână, camera pentru care avea el repartiţie. Marin Preda a încercat să fie politicos, spunându-i că dacă preferă camera, el se poate duce în altă parte. Ea nu a acceptat, însă, favorurile şi a început să-şi adune lucrurile împrăştiate prin toată camera. Preda o privea fix, din cadrul uşii, stânjenindu-i mişcările, îndrăgostindu-se de ele.

A doua zi, ieşind la plajă, Aurora a primit prima scrisoare de dragoste de la el: “Dar iată că o adiere de durere, de părere de rău, de mâhnire izvorăşte din inima mea. Te-am făcut să suferi (nu ştiu unde, când şi de ce), dar simt că acest lucru s-a întâmplat şi mi-e greu să îndur asta acum, singur, cu gândul la tine, scriindu-ţi întâia mea scrisoare de dragoste. (...) Te iubesc de tot, cu părul tău, cu hainele tale verzi, cu salopeta şi sandalele tale ciudate. Iubesc cingătoarea ta ascunsă, copcile, oasele trupului tău... Totul, aspiraţiile tale, somnul tău... Vanitatea şi cochetăria ta distilată, neliniştile tale profunde, gândul tău puţin îngheţat, categoric şi fără ascunzişuri, atât de temut de către amatorii de compromisuri“.

S-au reîntâlnit pe plajă şi au încheiat un armistiţiu. Pe malul mării au împărţit acelaşi cearşaf, pe care stăteau de vorbă, uitând de ei, prăjindu-se sub soarele puternic. Erau doi tovarăşi de singurătate care aveau în faţa lor lumea... Seara, mâncau împreună, sub un copac, din acelaşi ceaun, izolaţi de restul lumii.

Prima cerere în căsătorie a venit, în glumă, chiar din a doua sau a treia zi. Se plimbau pe străzi. El i-a cerut, în glumă, să-i cumpere o limonadă. Ea a acceptat, gândindu-se că “poate n-are bani la el”, apoi a comentat: “Uite-aşa se compromite o femeie”. Iar el a replicat iute: “Dacă te-am compromis, te iau de nevastă”.

Vacanţa s-a sfârşit mai devreme pentru Aurora, care a plecat la Sinaia, unde avea repartiţie. Preda a rămas singur, la malul mării pe care-o împărșiseră la doi, şi a început să-i scrie lungi scrisori de dragoste...

“Sept. 1954 Dragă Aurora, după ce ai plecat în seara aceea…am venit acasă ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic şi eram foarte mirat de această senzaţie. Ştiam că te-am cunoscut, ştiam că ne-am plimbat împreună, că ceasuri întregi am stat fascinat de prezenţa ta, că sufletul meu a tremurat de nenumărate ori la auzul glasului tău şi că în ultima vreme tot ce era aici, marea şi valurile, şi răsăritul soarelui, şi apusul, şi portiţa vilei, şi apele minerale, şi nopţile cu stele, erai tu şi aceasta din prima zi şi atât de mult, încât tot ce ştiam, că te-am cunoscut şi m-am bucurat, toate acestea mi se păreau atât de fireşti, încât plecarea ta nu putea să strice ceea ce se realizase, plecarea ta nu însemna aproape nimic, plecarea ta nu putea să ia după tine toate acestea.”

În perioada aceea, Aurora era bolnavă, extrem de slăbită şi extrem de sensibilă. A îngrijit-o, ca un infirmier, vreme de un an. Marin Preda a fost un ipohondru toată viaţa, îi era frică de boli şi de spitale, dar pe ea a îngrijit-o ca pe un copil.

Singurul lor copil a fost “Moromeţii”. S-au mutat în Cotroceni, în casa pe care el o descrie în ultima parte a romanului “Cel mai iubit dintre pământeni”. Marin Preda citea pe atunci Spinoza şi asculta încontinuu Bach. Difuzoarele bubuiau în toată casa, pentru că lui îi plăcea să simtă muzica cu tot trupul.

Adormeau după miezul nopţii, pe acordurile din “Mattheus Passion”, iar el se deştepta dis-de-dimineaţă şi se apuca de scris. Când se trezea, Aurora era primul critic al celor mai proaspete fraze din “Morometţii”. A moşit facerea cărţii, care a fost, într-un fel, şi copilul ei. Singurul pe care l-au avut împreună.

Erau istoviţi unul de altul, dar niciodată plictisiţi. În primăvara lui ‘55, s-au căsătorit la Sfatul Popular. Singuri, pe fugă, fără vreo floare sau vreun pahar de şampanie. Aurora spune despre el că era un amant perfect şi un soţ excesiv de delicat.

“Mă simţeam regină, nimic nu era prea bun pentru mine. Vântul care bătea trebuia să bată aşa, încât să nu mă supere... Marin era în stare să sărute pământul pe care călcam”. Petreceau împreună zilele şi nopţile. Erau tot timpul unul lângă celălalt. Se întâmpla de multe ori ca el să înceapă o frază, iar ea să o termine. Glumeau tot timpul, se tachinau fără încetare, iar casa lor era plină de râsul lui Marin şi chiotele Aurorei. Erau extrem de istoviţi unul de altul, dar niciodată plictisiţi...

“7 iunie ’55 Aurora dragă, iubita mea,(...) Te-am sărutat la staţia de tramvai de două ori, întocmai ca în copilărie, când plecam la câmp înfricoşat de soare şi beam dinainte apă multă. Dar apa băută fără sete nu înlătură setea de mai târziu, ci doar te chinuie, prin amintirea ei, aşa cum mă chinuie pe mine acum sărutările luate la despărţire. Ele nu ţin locul dorinţei chinuitoare care mă stăpâneşte acum în amintire, de a te strânge la piept şi a sorbi bucuria de pe buzele tale iubite. Noapte bună trupului tău drag şi ochilor tăi frumoşi! Fii liniştită şi dormi. Odihneşte-te şi vino sâmbătă! Eu te iubesc atat de mult...”

Aurora îl prevenise, din primele zile ale vieţii lor în doi că, atunci când va voi să plece, el va trebui să nu se împotrivească. Frica lui cea mare, însă, nu era că ea îl va lăsa, ci că nu va putea cuprinde, pe de-a întregul, toată dragostea pe care i-o purta.

Erau din aceeaşi rasă. La fel de puternici şi de orgolioşi, la fel de loviţi de patima condeiului. Dar în fiecare poveste de dragoste există prizonieri şi învingători. Fără să-l poată învinge, Aurora n-a vrut nici să capituleze... Nici familia, nici dragostea n-o puteau ţine prizonieră.

Marin Preda : ”Sinaia, 24 august 1958. Mă aflu la Sinaia în convalescență, dar zău că nicio clipă nu mi-a trecut prin cap că o s-o petrec în condiții atât de rele : nevasta mea are chef de despărțire...nevastă-mea s-a instalat și mai bine în inima mea rănită și mi-au trebuit trei, patru zile de chinuri ca s-o alung de-acolo....vrea să se despartă : foarte bine ! Ea e poetă și își urmează destinul(bun sau rău), o felicit pentru curajul de a-l înfrunta singură 9 așa cel puțin pretinde că nu se va mai mărita niciodată).” (Jurnal intin- Marin Preda)

“Dec. 1957(...) La plecarea mea de acasă am rămas cu inima nedăruită şi mă simt cu durere pentru tine fiindcă te iubeam aşa de mult şi n-am avut o clipă

destinsă să te strâng în braţe şi să-mi fac sufletul bun. Din pricina, poate, a tinereţii tale prea necoapte şi, în acelaşi timp, totuşi prea... să zicem, avizate, o pojghiţă artificială răceşte suprafaţa dorurilor mele pentru tine şi miezul lor prea viu izbucneşte apoi te miri când şi tocmai când e prea târziu şi îmi pricinuieşte dureri care nu se vindecă. Acestea sunt rănile mele în viaţa cu tine şi dacă ai muri sau dacă m-ai părăsi (ceea ce ar fi totuna) ele, aşadar, nu s-ar mai vindeca şi aş fi un infirm..."

Marin Preda : "Sinaia, 24 august 1958. Mă aflu la Sinaia în convalescență, dar zău că nicio clipă nu mi-a trecut prin cap că o s-o petrec în condiții atât de rele : nevasta mea are chef de despărțire...nevastă-mea s-a instalat și mai bine în inima mea rănită și mi-au trebuit trei, patru zile de chinuri ca s-o alung de-acolo....vrea să se despartă : foarte bine ! Ea e poetă și își urmează destinul(bun sau rău), o felicit pentru curajul de a-l înfrunta singură (așa cel puțin pretinde că nu se va mai mărita niciodată)." (Jurnal intin- Marin Preda)

Aurora l-a părăsit. A plâns şi a suferit un an înainte de plecare. Apoi, n-a mai avut lacrimi ... "Am ţinut piept patru ani, spune ea... Nu mai era nimic de adăugat la dragostea noastră. Mai mult, ar fi însemnat pentru mine anularea nu a personalităţii mele, ci chiar a persoanei mele creatoare, pentru că tot ce respiram mergea către literatura lui, care era fascinantă şi foarte puternică." Au plâns şi s-au iubit la despărţire.

În septembrie 1958, el a venit după ea la Sinaia şi au trăit, după cum mărturiseşte Aurora, cele mai sublime săptămâni de despărţire pe care le putea visa. Un singur lucru i-a reproşat Preda totdeauna: că nu l-a lăsat pe el să plângă pe stradă în voie, că l-a luat de mână şi l-a ascuns în spatele unui tufiş, să nu-l mai vadă nimeni, că i-a fost, adică, ruşine de lacrimile lui.

"Lui - glonţul dragostei i-a ars inima, prăbuşindu-l peste lungi scrisori de iubire în care se dăruia, fără să-i pese că se pierde. Pe ea, care era "bolnavă de plecare" - aşa cum singură mărturiseşte -, nici măcar dragostea n-a putut să o ţină prizonieră. S-a rupt de el, pentru că îi era teamă că, după atâta vreme de stat lângă Marin Preda, aripile n-or să mai ştie să o poarte pe cerul ei. A umblat toată viaţa prin lume, aşa cum a visat, dar nu şi-a mai găsit niciodată locul. Singurul ei acasă a rămas inima lui Marin Preda. El s-a mai recăsătorit de două ori, a avut-o pe Eta, care l-a îngrijit, apoi pe Elena, care i-a dăruit doi fii. Dar în nici una dintre nevestele sale n-a reuşit s-o găsească pe Aurora, fata de la malul mării pentru care a scris prima lui scrisoare de dragoste...

Marin Preda : „ Dacă Aurora vrea să se despartă, eu trebuie negreșit să mă vindec de dragostea pentru ea, și numai timpul mă poate ajuta... Ce bine aș conduce eu această criză dacă psihicul meu nu s-ar resimți încă de pe urma bolii." (Jurnal intim-Marin Preda). Trebuie să spunem că lui Marin Preda i se agravase boala psihică de care se trata la doctorul Kindy Sonnenreich, medic psihiatru.

De plâns, au plâns amândoi, dar tot s-au despărţit. Ea a plecat de-acasă, lăsându-i doar un bilet: "Marine, eu plec, te părăsesc. Vezi ce faci... Cheile sunt colo, banii dincolo...". Desfacerea căsătoriei a fost tot la Sfatul Popular. De comun acord. Ea a luat vina, părăsirea domiciliului conjugal adică, în care a mai locuit vreun an după divorţ, iar el a luat procedura.

Marin Preda : „Aurora e foarte departe de ceea ce se numește amor. E obsedată de destinul ei literar, lucru pe care, având în vedere vârsta ei, 27 de ani, îl înțeleg foarte bine. La aceeași vârstă eu însumi am părăsit-o pe prima mea femeie cu care am trăit și am plecat din București (tot la Sinaia) să înfrunt soarta. " E vorba despre Nadia Strungaru despre care îi povestește lui Geo Dumitrescu în câteva scrisori.

Pe urmă, relaţia lor a intrat într-o zonă întunecată. Marin Preda s-a internat chiar în acel an, 1959, pentru o nevroză. A iertat-o repede pentru o vină pe care n-a avut-o şi au redevenit prieteni. Deşi se recăsătorise cu Eta, a doua lui nevastă, Marin o vizita adesea pe Aurora şi o întreba dacă poate să o ajute, dacă are nevoie de ceva. Peste ani, când Aurora se recăsătorise şi ea, o vizita în casa soacrei.

Ea a plecat în '65 la Paris şi, după un timp, când el a venit să viziteze Franţa, s-au văzut zi de zi, vreme de o lună, numai pentru plăcerea de a se certa din orice fleac. De dragul vremurilor trecute. Peste ani, s-au reîntâlnit în "Capşa" şi el a întrebat-o: "De fapt, tu de ce m-ai lasat pe mine?". Iar Aurora i-a răspuns: "Nu ştiu, Marine...". Ultima oară s-au văzut cu puţin înainte ca el să moară. Au luat masa împreună, au povestit despre vieţile lor. Nimic nu prevestea Marea Despărţire... S-au iubit până la capăt. Şi, indiferent de oamenii care au intrat pe rând în vieţile lor şi de care s-au îndrăgostit, iubirea lor a rămas întreagă.

Aurora l-a iubit din toată inima, chiar dacă uneori el n-a simţit asta. A purtat cu ea prin lume scrisorile lui de dragoste. I-a fost teamă că se vor pierde. Că îl va pierde... În anii cât au fost împreună, i-a răspuns în scris la fiecare declaraţie de dragoste... Scrisorile ei s-au pierdut însă.

De când s-au despărţit, Aurora a început să-l viseze şi să vorbească cu el în vis. De când a murit, îl visează şi mai des. Îl simte, spune ea, mai aproape decât atunci când era în viaţă. Acum se "întâlneşte" cu el în şedinţele de spiritism pe care le face cu prietenele din Paris. Îl întreabă dacă vrea să se reîncarneze, iar Marin Preda îi răspunde că tot român vrea să fie. "Îl aştept în viaţa următoare..." , spune Aurora. "

Radu Aldulescu ne povestește: „Dorinţa de a călători, de a vedea lumea, a făcut-o pe Aurora Cornu să se rupă definitiv de România, unde nu era posibil aşa ceva. În 1965 a ajuns chiar în centrul lumii, în Parisul care la acea primă întîlnire i s-a părut chiar aşa cum şi-l imaginase: un oraş romantic, al boemei şi artiştilor, care te îndeamnă să-l descoperi răbdător, pas cu pas. Ca un semn al sorţii,

mentorul ei în descoperirea Parisului în acei ani a fost Ely Lothar, fiul nelegitim al lui Arghezi. Lothar i-a înlesnit intrarea în boema pariziană, ajutînd-o să-şi împlinească dorinţa de a cunoaşte pe cei mai mari scriitori ai lumii. În cartierul St. Germain mai ales, îşi aminteşte Aurora, puteai să stai în cafenele alături de toate geniile timpului, cu condiţia să nu fii bogat, ci doar boem ca ei. Aşa cum ea avea să-i ajute pe alţii, şi ea a fost ajutată la vremea aceea. Soţia lui Pierre Emmanuel, bunăoară, i-a plătit chiria cîţiva ani buni. Doamna Vioasnoff, o aristocrată rusoaică albă, prin felul cum a tratat-o, i-a creat senzaţia că-i acasă, cînd ea era pe drumuri. Între timp a scris cronici de poezie pentru Europa Liberă şi a primit rolul principal în filmul Genunchiul Clarei, al celebrului regizor Erich Rohmer. A realizat ea însăşi un film - Bilocaţie, care spune povestea unui om trăind în acelaşi timp în două oraşe diferite. Pe Rohmer l-a cunoscut prin prietenul ei Jean Pîrvulescu, un român cu o biografie fabuloasă, fugit din România anilor 50, traversînd Dunărea înot, ezoterist, ocultist, iniţiator al unei mişcări filozofice avînd şi azi adepţi ce-l urmează ca pe un maestru, autor a 10-15 cărţi apărute în Franţa... Am avut şansa să-l cunosc pe Jean Pîrvulescu în primăvara acestui an, în apartamentul Aurorei din Paris, ca un bonus al şansei de a fi ajuns la Paris tot datorită Aurorei şi doamnei ambasador Roxana Iftimie, care mi-a organizat o serată literară cu public la Ambasada României din Paris. Încă o şansă decurgînd din anterioarele a fost aceea de a fi prezentat la serată de Aurora Cornu şi de domnul Nicolae Manolescu..."

Aurora, referitor la romanul „Moromeții", i se destăinuie lui Radu Cosașu :„Totul s-a petrecut în 1953, în preajma Anului Nou, cînd locuiam împreună la dna Frida Papadache. În timp ce Marin era plecat să cumpere mîncare şi băutură (nu aveam nimic pregătit), eu i-am cotrobăit prin sertare ca o pisică curioasă ce sînt şi am dat peste un manuscris în care erau nişte amintiri din copilărie puse cam în dezordine, fără să constituie încă un roman sau altceva bine definit.

M-am apucat deci să citesc într-o doară şi, brusc, am simţit că nu mai pot lăsa hîrtiile din mînă. În amestecul acela de impresii şi întîmplări ţesute haotic în jurul unui personaj destul de şters şi lipsit de importanţă epică (un anume Adam Fîntînă), apăreau amintirile lui Marin despre tatăl său, despre ţăranul de cîmpie, aşa cum trăia el, cu sărăcia şi hîtroşeniile lui, înainte de comunism şi de colectivizare. Imediat mi-am dat seama ce comoară se afla acolo şi ce eroare

uriaşă făcuse Marin cînd a topit strălucitoarele pagini scrise despre familia lui în nişte îndoielnice proiecte romaneşti… Mi-am petrecut toată noaptea de revelion citind. Marin stătea deoparte şi mă privea în felul lui – cu emoţie şi curiozitate. Nu m-a întrerupt nici o secundă. Dimineaţă, i-am spus tot ce credeam despre manuscris şi el a tresărit, i s-au deschis ochii minţii. Aproape imediat, chiar în acea zi, s-a apucat de lucru. Imaginea lui Moromete şi a familiei lui trebuia să rămînă în acel prezent de dinainte de război, prezent pe care, pînă atunci, scriitorul parcă se temuse să şi-l asume literar. Deci rolul meu a fost să văd ceea ce oricum ar fi văzut şi el la un moment dat, deşi mă bîntuie şi acum gîndul că, dacă nu deschideam acel sertar în noaptea de revelion, poate am fi trăit împreună liniştiţi încă mulţi ani, iar Moromeţii nu s-ar fi constituit atît de repede în cartea unică şi indivizibilă pe care o cunoaştem astăzi.

Ce simplu se petrec unele momente importante din viaţa unui om – termini de citit un manuscris şi spui: «Marine, aici zace o capodoperă. Va fi cartea vieţii tale», în timp ce el nu spune nimic; te priveşte doar obosit şi uşor năuc, parcă întrezărind cît de important va fi acel moment în destinul său literar… Aşa era Marin – întîi scriitor, şi pe urmă amant. Cine nu înţelegea acest lucru era pierdut.“ (Radu COSAŞU despre Marin Preda, Moromeţii si Aurora Cornu)

„Pe vremea când erau îndrăgostiţi, obişnuia să-i spună: "Marine, tu eşti cel mai iubit dintre pământeni". Ceea ce a dat, peste ani, titlul unuia dintre cele mai frumoase romane din literatura română.”- povestește Aurora Cornu. În acest roman, Marin Preda a descris cele mai frumoase scene de dragoste cu cele trei femei de care a fost îndrăgostit Petrini. Scene incredibile în care scenele de amor alternează cu scene de certuri, pline de ură, din care am înțeles, când l-am citit, că iubirea nu e veșnică, intervine biologicul din noi și iubirea se degradează.

Altădată voi reveni cu amănunte despre aceste scene tulburătoare de dragoste.

ION IONESCU- BUCOVU

Interviu cu Alexandru (Sae) Preda

„Marin Preda a fost omorât”- susţine Alexandru (Sae) Preda, fratele scriitorului Marin Preda (n. 5 august 1922, Siliştea-Gumeşti, judeţul Teleorman — d. 16 mai) 1980, Mogoşoaia) -

Gabriel Argeşeanu (foto)

Domnule Alexandru Preda, în lumea literară sunteţi cunoscut cu numele de Sae. În calitate de frate uterin, vă rog să-mi spuneţi cum l-aţi perceput pe Marin Preda?

Marin a fost o fire liniştită, blândă chiar, încă din copilărie. Nu era vorbăreţ, bătăuş şi, cum o spunea chiar el, unii îl credeau că este bleg. Cu toate acestea, din clasa a cincea pasiunea pentru literatură l-a acaparat în aşa măsură încât citea tot timpul. Citea noaptea, citea pe câmp, umbla cincisprezece kilometri prin comunele vecine după cărţi şi aşa a reuşit, până când a plecat la şcoala normală, să citească multe cărţi de valoare din literatura clasică română şi universală. A fost, aparent, un tip ursuz pentru cei care nu-l apreciau şi care îi erau ostili. Şi au fost mulţi. Ca om, a fost şi un bun familist. Şi-a iubit copiii foarte mult; dorinţa lui cea mai mare fiind să-i vadă mari şi realizaţi, însă nu a reuşit.

S-a spus despre Marin Preda că era un băutor inveterat. În „Cartea albă a securităţii – istoriei literare şi artistice. 1969 - 1989” echipa redacţională, coordonată de Mihai Pelin, dădea tiparului o notă referitoare la moartea scriitorului. Există un pasaj controversat: „(...) De circa 10 ani obişnuia să consume băuturi alcoolice. Avea dese certuri cu soţia şi locuia aproape tot anul la Mogoşoaia. Era antrenat la băutură şi chefuri prelungite de către scriitorii Eugen Simion, Mircea Dinescu, Nicolae Manolescu şi Gheorghe Buzoianu”. Aveaţi cunoştinţă de astfel de petreceri la care era nelipsit Marin Preda?

Ceva, ceva, există, dar nici vorbă a fi adevărată o astfel de caracterizare. Marin nu a fost băutor timp de cincizeci de ani. După aceea, anturajul a contat foarte mult. Dumneavoastră ştiţi că în lumea scriitorilor se formează grupuri şi, la o discuţie mai prelungită, se mai şi bea. El mergea la Capşa, la restaurantul Casei Uniunii Scriitorilor ori la Casa Oamenilor de Ştiinţă, unde se mânca ieftin şi bine. Adevărul este că nu bea orice, ci numai băuturi bune şi niciodată în timpul zilei. Iar când avea de lucru, şi slavă Domnului că avea, nu era cu băutura în cap. Se zice că în seara nenorocirii, când a lucrat la finisarea piesei de teatru „Tinereţea lui Moromete”, a consumat, fiind la birou singur, cafea şi whisky, lucru confirmat de femeia de serviciu, prezentă acolo. În ce cantitate, Dumnezeu ştie ?

În cartea Marianei Sipoş, „Dosarul Marin Preda”, există o mărturie a doamnei Cleopatra Stănescu, fosta secretară a Editurii Cartea Românească şi unul din oamenii de încredere ai lui Marin Preda, căreia scriitorul îi cerea ca tot ce găseşte, în cazul că i se întâmplă ceva, să vi le predea dumneavoastră personal. De ce această fatidică impresie de apropiere a sfârşitului? Avea cunoştinţă de plănuirea înlăturării sale?

Din câte ştiam, nici eu nici el, în aparenţă nu eram urmăriţi. Multe lucruri le-am aflat după moartea lui, pentru că, trăind în Bacău, veneam numai de două-trei ori pe an la Bucureşti, pentru câteva zile, contactul fiind mai mult telefonic. Nu eram, ca să zic aşa, în miezul problemei. El din alte motive mi-a încredinţat o valiză, înainte de 70, care conţinea scrisori şi fotografii de la primele lui neveste, Aurora Cornu şi Eta Boieriu, însă nu şi manuscrise. Mi-aduc aminte că el mi-a dat bani să cumpăr valiza; m-am dus la Cartea Românească, pentru că scrisorile le ţinea acolo, după care valiza am încuiat-o într-o cuşetă la Gara de Nord, recuperând-o la plecarea la Bacău şi pe care am depozitat-o la biroul meu. Se poate ca secretara să fi cumpărat şi ea o valiză. În 1970, a venit la Bacău Marin şi mi-a cerut valiza pe motiv că are fişet metalic la editură şi o poate ţine acolo. De ce nu o ţinea acasă, deocamdată nu este de discutat.
La moartea lui Marin, doamna Stănescu, care ieşise la pensie, m-a căutat la telefon, iar a doua zi când m-am prezentat la editură am avut o discuţie de unde reieşea că o rugase să-mi încredinţeze personal o valiză. Se zice că şi lui Eugen Simion i-ar fi spus treaba aceasta. Cert este că, după înhumare, am aşteptat zece zile în Bucureşti, timp în care am vorbit cu George Macovescu şi am mers

la procuratura municipiului. De la Mogoşoaia se ridicase totul şi se dăduse familiei. La Cartea Românească totul era sigilat şi se formase o comisie din şapte persoane, printre care Laurenţiu Fulga şi Cornel Popescu, pentru a evalua şi inventaria. Într-un final, am fost anunţaţi că nu există nici o valiză pentru mine. În cartea Marianei Sipoş există procesul verbal unde se menţionează şi existenţa unui bileţel cu numele meu.

Ce era în această celebră valiză?

Băiatul meu, Marin, student în acea vreme, văzuse la Mogoşoaia manuscrisul de la „Era ticăloşilor" şi câteva caiete cu notiţe. Încă din 1956, chiar eu am citit dintr-un astfel de caiet gros cu notiţe, pe care nu l-am mai văzut de atunci. Nu ştiu ce s-a întâmplat nici cu manuscrisele ţinute acasă, care odată publicate nu mai au mare valoare. Sunt sigur că au dispărut manuscrise de mare valoare.

Pentru filologi sunt foarte importante manuscrisele publicate.

Aşa este, din acest punct de vedere este o bogăţie, numai că nu se ştie unde sunt.

S-a spus că a murit înecat cu propria vomă, lucru infirmat de poziţia corpului, dar şi de profesorul Beliş, directorul Institutului de Medicină Legală „Mina Minovici". Despre asfixia mecanică cu vomă se poate afirma că nu poate fi accidentală. Aveţi o altă versiune stabilită din surse neoficiale? În acest caz, cum de a fost posibilă apariţia unor plăgi deasupra arcadei, fără să fi existat o agresiune fizică?

Eu, fiind la capela Institutului Medico-Legal, eram prea şocat pentru a pune întrebări cum s-a întâmplat. L-am rugat pe fiul meu să meargă la Institut şi să facă o ciornă după buletinul de autopsie. Cred, în sinea mea, nu puţin, ci mult, că în mod cert a fost omorât. Dumnezeu ştie, de cine şi cum?

Se pare că prin moartea lui Cornel Popescu a fost spulberată şi una din ultimele şanse de a afla adevărul?

Cornel Popescu ştia locul unde au fost duse documentele ridicate de Securitate şi Procuratură de la „Cartea Românească" şi, poate, chiar

de la Mogoşoaia. Cred că ştia şi alte lucruri. Mariana Sipoş l-a contactat şi nu a vrut să se confeseze. A răspuns doar: „Da, da, da...”

Dacă situaţia era normală, fără implicaţii dubioase, cum de persoanele audiate în calitate de martori dau declaraţii contradictorii?

În seara fatidică se zice că o scriitoare i-a turnat un pahar de tărie, dintr-o sticlă. Ce ştiu, şi îmi confirmă fiul meu Marin, care a stat de vorbă cu Mazilescu şi cei care au fost acolo, este că declaraţiile sunt contradictorii. Nenorocirea este că mulţi dintre cei prezenţi în timpul anchetei au murit.

Cum comentaţi această reabordare a operei lui Marin Preda?

Nu-mi vine să comentez în nici un fel, pentru că ăştia sunt nişte imbecili, nişte tâmpiţi. Ce să cred eu despre Gheorghe Gigurcu? Ce să cred eu despre Alexandru George, care este cunoscut în lumea literară ca o hienă, mâncător de cadavre de scriitori? Total imbecil. O reglare de conturi în această lume, prin care să iasă ei în faţă, pentru că ăsta nu se poate apăra decât prin câţiva prieteni. A mai apărut şi grasul ăsta de Alex Ştefănescu, cu tâmpeniile lui, care spunea că se documenta din presa comunistă, că a fost stâlpul puterii comuniste, el care nu a avut nici o funcţie publică, decât redactor şi director al Editurii „Cartea Românească”, care era a Uniunii Scriitorilor şi nu a statului. Vine el acum şi spune că a recitit opera lui Marin Preda şi există în ea realism socialist. Dacă cutare şi cutare, scriitori mărunţi, au fost membrii C.C.-ului, el putea să fie de şapte ori mai membru al C.C., putând avea funcţii mari. Dar nu a vrut. El a fost omul scrisului şi se îndrăgostise de munca de editor. Nu spun că oamenii puterii nu-l curtau, şi chiar se temeau de el.

Gabriel Argeşeanu

***Aurora Cornu**

Aurora Cornu (pseudonim al Aurorei Chiţu-Burchiu; 6 decembrie 1931, Proviţa de Jos, judeţul Prahova) este o poetă. Este fiica Aureliei şi a lui Nicolae Chiţu-Burchiu, antreprenor. Numele cu care îşi semnează poeziile vine de la comuna Cornu, din judeţul Prahova, unde a fost crescută de fratele tatălui său. În 1950 şi 1951 urmează cursurile Şcolii de Literatură „M. Eminescu" din

Bucureşti. A debutat în 1948, la „Vocea Prahovei". Între anii 1950 şi 1954 este redactor-şef la secţia de poezie a revistei „Viaţa românească".

În 1954 îi apare volumul *Studenta.* În 1955 se căsătoreşte cu Marin Preda, de care însă - fire voluntară - va divorţa peste patru ani. În această perioadă destinul ei poetic se va cristaliza definitiv. Acum scrie *Suita lirică*, dedicată marelui prozator, care va intra în componenţa adevăratului ei volum de debut, intitulat *Distanţe*şi tipărit în 1962. În acelaşi an traduce şi publică *Hamlet* de W. Shakespeare, sub pseudonimul Ştefan Runcu.

În 1965 participă la Bienala Internaţională de Poezie de la Knokke-le-Zoute (Belgia), stabilindu-se apoi în Franţa. După vicisitudinile primilor ani de exil, Cornu îşi regăseşte echilibrul şi se căsătoreşte cu Aurel Cornea, inginer de sunet şi jurnalist la Televiziunea Franceză. La Paris, îşi va constitui propriul cerc de prieteni dintre intelectualii români şi francezi, între anii 1966 şi 1968 a tradus şi comentat 60 de poeţi francezi contemporani, la postul de radio Europa Liberă.

În 1970, este distribuită de regizorul Eric Rohmer în filmul *Genunchiul Clarei*, în care interpretează rolul feminin principal, o poetesă din Est. În 1972, la Londra, produce ea însăşi un film de mister şi parapsihologie, intitulat *Bilocation*, încoronat cu un premiu la Psychic Film Festival, New York - Montreal. Cornu îşi traduce singură în limba franceză poeziile, pe care le adună în volumul *La Deesse au sourcil blanc* (1984).

Poeta aparţine generaţiei lui Nicolae Labiş, căruia îi şi dedică o poezie ca un bocet: *Nopţi ciudate.*Volumul *Poezii* (1995) reprezintă o adevărată decantare a întregii creaţii, pornind de la versurile plachetei *Distanţe*, din care a fost înlăturată toată zgura conjuncturală. Doar câteva titluri noi au fost adăugate, într-un lung poem, *Zeiţa cu sprânceana albă*, după ce selectează imagini din decembrie '89, poeta adaugă un final emblematic, ca o lespede peste un trecut „obsedant": „Vină iertarea". O vină tragică în sensul poeţilor damnaţi, dar cu o conotaţie de milă creştinească.

Cornu nu este o intimistă; ea cultivă uneori o poezie oraculară, cu dactili agresivi. Alteori preferă imaginile agreste, într-un graţios „joc secund". Lirica sa este totuşi de factură tradiţionalistă, o viziune a lumii structurată în linia lui Pillat şi Fundoianu (ciclul *10 sonete la Posada*). „Nevrozele" au evoluat însă spre un onirism terapeutic (*Hipertiroidiană*).

În 1998 apare un volum neobişnuit: Marin Preda, *Scrisori către Aurora.* Eugen Simion-Aurora Cornu,*Convorbiri despre Marin Preda.* Cartea poartă grifa lui Eugen Simion. El are iniţiativa şi conduce inteligent dialogul început în 1983, continuat în 1985 şi încheiat după 1990, la Paris, despre un personaj absent, scriitorul Marin Preda, adevăratul erou al cărţii. Ambii interlocutori l-au cunoscut în ipostaze diferite.

Consideraţiile lor se aliniază, se întretaie sau, uneori, se contrazic într-un discurs epic bine temperat, despre o epocă - obsedantul deceniu -, despre tânărul Preda şi, în mod inerent, despre ei înşişi. Ideea unei cărţi s-a cristalizat doar după ce Cornu s-a hotărât să publice scrisorile trimise ei de Marin Preda între anii 1954 şi 1958. Acum începe translaţia decisivă de la „cartea vorbită", din convorbirile amicale, spre statutul scriptic al cărţii, care păstrează ceva din însemnele oralităţii.

Ceea ce îl seduce pe cel ce a provocat confesiunile sunt dezvăluirile fostei soţii a prozatorului despre un Preda sfios şi îndrăgostit, stimulat prin iubire să-şi publice capodopera *Moromeţii*, imagine care constituie punctul de pornire spre un excelent portret interior al scriitorului. Toată această performanţă - o spune criticul - se datorează unui „personaj original". Inteligentă, ironică, de o sinceritate stânjenitoare uneori prin brutalităţile ei, dar care nu jigneşte niciodată, Cornu este o româncă bine adaptată mentalităţii pariziene, o româncă fără complexe şi fără ifose.

Opera

• *Studenta*, Bucureşti, 1954;
• *Distanţe*, Bucureşti, 1962;
• *Poezii*, prefaţă de Eugen Simion, Bucureşti, 1995;
• Marin Preda, *Scrisori către Aurora*, Eugen Simion - Aurora Cornu, *Convorbiri despre Marin Preda*,postfaţă de Eugen Simion, Bucureşti, 1998.

Marin Preda, casatorit cu o evreica

Autor: | duminică, 11 februarie 2007 | **0** Comentarii | **0** Vizualizari

Din ce se cunoaste pana in prezent, Preda a fost in vizorul Securitatii mult timp.

Fiind un autor de succes, serviciile secrete il vedeau ca pe un „bun cultural" al poporului si aveau grija de el.

Prima nota informativa provine din data de 9 septembrie 1952 si a fost publicata in revista de cultura „Altitudini", in mai 2006: „Sus-numitul va fi supravegheat in continuare informativ pentru a se strange probe si pentru a fi incadrat in U.M. (n.r. - unitate de munca)."
Scriitorul confirma faptul ca se afla in vizorul autoritatilor in volumul de eseuri „Imposibila intoarcere": „Prin 1952 ma aflam la Tusnad, intr-un prim concediu adevarat din viata mea. Un prieten foarte nelinistit in constiinta lui, neliniste pe care n-o inteleg nici azi, ma avertizase prin luna mai a aceluiasi an ca daca nu scriu imediat ceva prin care sa dispara norii unei maladii de care mi se legase numele (naturalism!) si in care nepasator pluteam voi fi exclus din Uniunea Scriitorilor si maladia literara se va transforma in una politica. Atunci va fi grav... Reusise sa ma nelinisteasca si pe mine".
Marin Preda scapa de bratul politiei politice scriind povestirea „Desfasurarea", care are ca subiect colectivizarea.

„Cercurile evreiesti"

A doua perioada in care intra puternic in atentia Securitatii este in anul 1965, pe vremea cand era casatorit cu Eta Wexler, cea de-a doua sotie, critic literar de origine evreiasca. Aceasta casatorie nu este vazuta cu ochi buni de partid si de politia politica, apreciind ca Marin Preda a cazut sub influenta „cercurilor nationaliste evreiesti".

In Dosarul cu numarul 11.119 din Fondul „D" al Arhivei Serviciului Roman de Informatii se consemneaza: „La recomandarea si aranjamentul unor evrei, Marin Preda s-a casatorit cu o evreica, ajungand treptat sa fie inconjurat si indrumat in literatura si in viata sa, aproape in exclusivitate, de elemente nationaliste evreiesti, cum sunt: Ovid S. Crohmalniceanu, critic literar, element dusmanos, Paul Cornea, conferentiar universitar, element dusmanos, Horia Bratu, critic literar, Nina Cassian, scriitoare, N. Tertulian, critic literar si altii.

Influenta negativa exercitata asupra lui Marin Preda si in mod deosebit cea a lui Ovid S. Crohmalniceanu se observa mai ales in atitudinea acestuia fata de creatia literara, fata de problemele ce framanta pe marea majoritate a scriitorilor, in pozitia pe care o are fata de regimul nostru democrat-popular." In urma acestui raport, in locuinta lui Marin Preda este montata aparatura de ascultare. Scriitorul scapa si de aceasta data, divortand de Eta

si publicand volumul doi din „Morometii”, multi critici considerand cartea un compromis politic.

Tezele din iulie

A treia oara cand scriitorul este urmarit informativ de Securitate este in anul 1971, imediat dupa lansarea „Tezelor din iulie”, prin care Ceausescu intrerupe brutal libertatea de expresie si introduce cenzura.

Dosarul „Editorul”, cum are codul raportul de urmarire, este inchis pe 19 martie 1973, cu concluzia: „In urma discutiei pe care organele de partid au avut-o cu Marin Preda in decembrie 1972, acesta si-a imbunatatit activitatea, sporindu-si exigenta in ce priveste calitatea si continutul lucrarilor ce apar la editura pe care o conduce.”

Cele trei sotii

Aurora Cornu, marea dragoste

Miss poezie. A fost o frumoasa poveste de dragoste a anilor ‘50. Aurora arata bine, scria poezie si reprezenta o aparitie inedita in lumea culturala cenusie a acelor ani, bantuita de prolecultism.

Marin Preda se casatoreste cu Aurora Cornu in 1954. Cei doi divorteaza in 1959, dupa o relatie plina de tensiuni. In 1965, Aurora Cornu se stabileste la Paris. Se casatoreste cu jurnalistul Aurel Cornea, joaca intr-un film francez, regizat de Eric Rohmer, scrie carti si realizeaza un documentar.

„Fapt este ca iubita mea Aurora imi da de rezolvat o noua obsesie - fiinta ei -, dupa ce abia reusisem sa mai scap de obsesia propriei mele fiinte. „Te cureti de toate”, s-a justificat ea, ceea ce, la o adica, n-ar fi rau daca lucrurile nu s-ar agrava unele pe altele: boala de amor cu oboseala psihica.

...Daca Aurora vrea sa se desparta, eu trebuie negresit sa ma vindec de dragostea pentru ea, si numai timpul ma poate ajuta. Sa ma vindec de tot insa nu vreau si nu pot sa concep, ci doar atat cat sa-i pot reda libertatea si trai fara ea”, consemneaza Marin Preda in jurnalul sau, pe 24 august, 1958, jurnal publicat de Editura Ziua in 2004.

„Consideram ca Marin avea dreptul la o nevasta care sa-i faca copii, sa nu vrea sa plece. Cred ca eu am ramas intr-un fel cu el; in orice caz a scris carti din ceea ce s-a intamplat si asta nu e deloc putin, poate e chiar foarte bine. Cu cat suferi mai mult cu atat scrii mai bine... Deci compatimirea lumii ca „vai ce i-a facut aia” nu era motivata: aia i-a oferit sansa de a scrie”, povesteste Aurora Cornu in anul 2002, intr-un interviu realizat la Paris de Lucretia Barladeanu.

Desi a durat doar cinci ani, povestea de dragoste dintre cei doi scriitori fascineaza inca.Prozatorul a mai fost casatorit cu Eta Wexler si Elena Preda. Ultima i-a nascut doi fii, pe Nicolae si Alexandru.

Mărturia doctorului Dan Claudiu Tănăsescu, după 30 de ani

Virgil Constantin Mazilescu şi portarul de la Mogoşoaia sunt ultimele persoane care l-au văzut în viaţă pe Marin Preda. Preda a fost găsit mort a doua zi dimineaţă de Cornel Popescu, redactorul-şef al Editurii "Cartea Românească", astăzi dispărut şi el din viaţă, şi de Dan Claudiu Tănăsescu, medic şi scriitor.

16 mai - ora 12:15

Dan Claudiu Tănăsescu îşi aminteşte şi azi imaginea camerei 6, camera lui Marin Preda, aproape de ora prânzului. În acea zi de 16 mai, în drum spre Mogoşoaia, doctorul Tănăsescu numai la asta nu se gândea, că va fi cel care avea să-l descopere pe scriitor fără suflare în camera 6.

Iată ce ne relata în acest iunie, la aproape o lună de la împlinirea a trei decenii de la tragedia morţii lui Preda în camera nr. 6 de la Mogoşoaia.

Dan Claudiu Tănăsescu: "În dimineaţa plecării, telefoanele de la Focşani mă zăpăciseră. Întâlnirea lui Marin Preda cu cititorii urma să aibă loc în Sala Teatrului.

Ajungem, tragem maşina în faţă, la Mogoşoaia, ne dăm jos, erau acolo Dinescu, paznicul şi alţi câţiva. «Nu l-aţi văzut pe Preda?», zic şi, cum nimeni nu-l văzuse, mă duc sus, la camera lui. Era deja foarte târziu, cam 12:20.

Împreună cu Cornel Popescu, urc scările, ajung la camera lui, bat la uşă, dar nu primesc nici un răspuns. Mai bat o dată şi iar nimic. Apoi, ca românul şi eu, ce să fac, apăs pe clanţă, gândindu-mă totuşi în sinea mea că Marin nu dormea niciodată cu uşa deschisă, dar am zis să încerc.

Spre surprinderea mea, uşa se deschide şi-l văd pe Preda într-o poziţie ciudată, cu capul la tăblia patului, cum ar veni înspre picioare, culcat pe o parte, în fund. Într-o străfulgerare de o miime de secundă mi-am spus atunci că era mort, luându-mă după culoarea cenuşie a cheliei (eu, ca medic, aveam expertiza necesară), dar am înlăturat imediat acest gând.

Mă apropii de el şi-l scutur uşor, «Hai, monşer, că ne-aşteaptă lumea la Focşani!». În secunda următoare, eram în faţa unei confirmări cutremurătoare: monşer chiar era mort. Mă sperii groaznic şi-i şoptesc lui Cornel: «Cornele, a murit Preda».

Cornel o ia la goană pe scări, eu rămân în cameră şi, într-un impuls ciudat (astea sunt momente în care eşti şi tragic, şi comic deopotrivă şi faci lucruri inexplicabile şi iraţionale), mă dau un pas înapoi şi-i spun trupului rămas fără suflare «Ridică-te, monşer».

Apoi, ca săgetat, cobor val-vârtej scările şi alerg spre maşină să-mi iau geanta medicală, ştiind totuşi că nu mai e nimic de făcut, dar, repet, sunt lucruri pe care pur şi simplu le faci şi nu te mai gândeşti. Ce era să mai fac eu, cu trusa mea de injecţii, în faţa unui trup neînsufleţit? Dar, vezi, aşa e fiinţa umană, în momente de criză face lucruri ciudate".

CU DUBA LA MORGĂ

Toate astea s-au petrecut în câteva secunde. Marin Preda murise şi nimeni, nici măcar un medic cu o trusă plină de injecţii, nu-i mai putea fi de nici un ajutor.

Trupul neînsufleţit al marelui scriitor urma să fie transportat la morgă, într-o dubă, aşezat direct pe podea, aşa cum a căzut când a fost pus.
Camera 6 din Palatul Mogoşoaia e acum camera 11. Nimic, dar absolut nimic nu păstrează amintirea scriitorului. Nici măcar o plăcuţă comemorativă. Nimic. Camera 6 e camera 11. Şi atât. De pe geamul camerei se văd copacii şi lacul.

RAPORTUL MEDICO-LEGAL: MOARTE VIOLENTĂ
Potrivit raportului medico-legal, Marin Preda a murit undeva în jurul orei 4:30 dimineaţa: "Moartea lui Marin Preda a fost violentă. Ea s-a datorat asfixiei mecanice prin astuparea orificiilor respiratorii cu un corp moale, posibil lenjerie de pat, în condiţiile unei come etilice.

În ceea ce priveşte rănile de la cap, în actele procurorilor care stabilesc la 4 august că nimeni nu este vinovat de moartea lui Marin Preda se specifică la fel ca şi în raportul medico-legal că «acestea nu au nici un rol în producerea morţii», iar «planurile dure care le-au provocat prin impact sunt suprafaţa patrulateră a pilierului patului şi suprafaţa dreptunghiulară a tăbliei de la pat»", menţionează cei doi medici legişti care au efectuat autopsia, M. Terbancea şi Constantin Rizescu de la IML Bucureşti.

Ancheta lui Mircea Micu
Scriitorul Mircea Micu, care este internat la Spitalul Elias, după un atac cerebral, ne-a îngăduit să reluăm câteva fragmente din propria anchetă asupra morţii scriitorului. Aflăm astfel ce făcuse Preda în dimineaţa zilei de 15. Intertitlurile ne aparţin.

AMÂNASE PROCESUL DE DIVORŢ
În acea noapte fatală de mai, Marin Preda venise de la sediul Editurii "Cartea Românească", unde, în cursul după-amiezii, singur sau cu sporadicii vizitatori, consumase o sticlă cu whisky. Se pare că această exagerată libaţie se datora faptului că în cursul dimineţii, după relatările unora, moncherul avusese o înfăţişare la tribunal şi izbutise să amâne procesul de divorţ.

În după-amiaza acelei zile fusese vizitat la editură de dramaturgul Radu F. Alexandru şi de Mircea Dinescu. Vizita primului este sigură, cu Mircea Dinescu ar fi luat prânzul la Capşa. Informaţie pe care nu am verificat-o.
Cel puţin doi funcţionari care lucrau la Fondul literar, casierul Bătrâneanu şi contabilul-şef Butuşină, au mărturisit că la ora 7:00 seara, oră la care au plecat ei spre casă, scriitorul era la editură şi părea destul de... vesel...

UN VIS DIN NOAPTEA MORŢII
Mircea Micu povesteşte că în noaptea morţii lui Preda se afla la Arad cu Gheorghe Tomozei şi Nicolae Oancea, unde l-au evocat până târziu, fără un motiv anume, povestind întâmplări despre el, care pendulau între legende şi adevăr.

"Apoi, scrie Micu, l-am visat îmbrăcat soldat, echipat de război, cu puşcă şi raniţă în spate, pedalând pe o bicicletă ciudată prin mijlocul oraşului. Lumea se oprise pe trotuare, recunoscându-l, şi eu l-am strigat «moncher», «moncher» de câteva ori, vrând să-l avertizez fie despre ridicolul situaţiei, fie despre faptul că se apropia de un zid răsărit brusc în faţa sa, pe care mi-am dat seama că nu-l poate evita, fiindcă avea ghidonul bicicletei... fix!

N-am povestit multă vreme nimănui acest vis ciudat şi nu-i acord nici o semnificaţie premonitorie sau mistică. A fost pur şi simplu un vis provocat, probabil, de discuţiile de dinaintea somnului.

Am pornit dimineaţa spre Bucureşti, am ajuns noaptea târziu, de fapt dimineaţa, pe la 3:00, şi după câteva ore de somn, să fi fost pe la prânz, soţia mea a deschis uşa şi mi-a spus abrupt «a murit Marin Preda».

N-am înţeles pe loc ce zice, ca şi cum ar fi vorbit într-o limbă străină, şi după ce mi-am revenit din uimire am plecat spre Mogoşoaia să aflu amănunte."

MIROS DE TĂMÂIE LA 3 DIN NOAPTE
Tot Mircea Micu mai povesteşte că la un an după noaptea dispariţiei lui Marin Preda, un funcţionar de la Mogoşoaia i-a relatat următoarea întâmplare.

"Atunci când a cazat (ce termen!) pe cineva în camera lui Marin Preda, cineva care dorea neapărat să doarmă acolo, pe la ora 3 din noapte (oră aproximativă a morţii prozatorului), s-a trezit brusc cu o stare de inexplicabilă nelinişte. În cameră mirosea pătrunzător a tămâie...

A deschis geamurile şi, în cele din urmă, şi uşa ca să... facă curent, dar zadarnic. Mirosul acela exalta discret, dar cu impetuozitate de NU SE ŞTIE UNDE... Mirosul acela a dispărut abia când s-au ivit zorile. Stranie relatare..."

ERA SCRIS ÎN STELE SĂ MOARĂ BRUSC, NEAŞTEPTAT...
Astrologul Cristina Vanea interpretează harta astrală a lui Marin Preda. "Născut în plină zodie a Leului, Marin Preda era o persoană impunătoare, strălucitoare, care reuşea să se facă remarcat oriunde apărea. Capacităţile sale intelectuale erau garantate de prezenţa planetelor Jupiter şi Saturn în **casa** a III-a, a inteligenţei, a comunicării, a scrisului. Bucuria scrisului era enormă pentru marele scriitor. Era profund, filozofic, serios şi cu o deosebită capacitate de concentrare. Prezenţa lui Pluton în casa a XII-a, a lucrurilor ascunse, îl determina să fie dornic de a afla tot ce se afla dedesubtul lucrurilor. Uranus, aflat în casa a VIII-a, a morţii, şi mai ales relaţia nefastă, de cuadratură cu Marte, avertiza încă de la naştere asupra unei morţi bruşte, neaşteptate, în urma unui eventual accident."

STILOUL LUI N-A MAI FUNCŢIONAT NICIODATĂ

O relatare din partea unuia dintre fiii prozatorului, Alexandru Preda, vine să mai pună o umbră de mister asupra acestui caz: "Niciodată nu scria cu pixul sau creionul. Stiloul (un superb model de aur) era principala ustensilă de scris. De sub peniţa acelui stilou au ieşit multe romane, inclusiv «Cel mai iubit dintre pământeni». După moartea lui Marin Preda, acel stilou nu a mai funcţionat niciodată. Nimeni nu ştia să scrie cu el. În anii ce au trecut am încercat de multe ori să scriu cu el, l-am spălat, i-am pus cerneală, dar... nimic. Mai mult zgâria hârtia decât să aştearnă cerneală. (*Claudia Dăboveanu*)

Marin Preda: Voi avea o mare nenorocire cu această carte
● mărturia unui editor, fost funcţionar în Consiliul Culturii

"Era spre sfârşitul lui februarie 1980. Primesc un telefon de la secretara lui Marin Preda, care-mi transmite rugămintea acestuia să-i fac o vizită cât mai repede la Editura Cartea Românească", îşi aminteşte Elena Docsănescu.

"Maşina editurii urma să sosească în faţa Consiliului Culturii (fostul Minister al Culturii la acea dată), unde eu lucram. Ajunsă la editură, îl găsesc pe Marin Preda puţin agitat, încordat, grăbit. Intră imediat în subiect, solicitându-mă să-i citesc romanul, aflat în plin proces de tipărire. Ne aflam într-o perioadă (după desfiinţarea cenzurii) când nu era necesar avizul Consiliului Culturii pentru apariţia romanelor, răspunderea revenind editurilor.

Personal, nu doream să mă implic în destinul acestei cărţi şi să-mi spun părerea înainte de apariţia ei. De aceea, am încercat prin mai multe subterfugii să-l conving pe Marin Preda să renunţe la solicitarea sa. (...)

Zâmbind, Marin Preda mi-a făcut o mărturisire care m-a urmărit de atunci ca o povară: «Nu, doamna Docsănescu, nu e vorba de aşa ceva. Mi-am făcut horoscopul şi mi-a ieşit că voi avea o mare nenorocire cu această carte şi, dacă mi-o citeşti dumneata, intru cu ea mai liniştit pe piaţă.»

În convorbirile avute cu Marin Preda la începutul anului 1980 - povesteşte editoarea Elena Docsănescu, pe atunci funcţionară în Consiliul Culturii - când am citit romanul «Cel mai iubit dintre pământeni», dar şi imediat după apariţia lui (sub presiunea ecourilor care loveau şi în zidurile Consiliului Culturii), l-am întrebat de ce a părăsit proiectul de a scrie volumul doi de la «Delirul», aşa cum a promis.

Mi-a răspuns (reproduc cu aproximaţie cuvintele sale): «Nu am renunţat, dar am citit mult în legătură cu evenimentele de la 23 august 1944 de care trebuia să mă ocup în roman şi am ajuns la alte concluzii decât cele oficiale. După părerea mea, nu Partidul Comunist a avut aici rolul principal, ci armata. Eu nu pot scrie altfel şi, dacă scriu aşa (zâmbet ironic), voi n-o să-mi daţi drumul cărţii.» Am zâmbit şi eu, i-am spus că se descoperise un fond de documente necercetat despre acea perioadă şi că dânsul poate obţine aprobarea să ajungă la această arhivă.

L-am încurajat să scrie cartea aşa cum crede şi cum simte, pentru că ficţiunea literară îl va ajuta să găsească soluţii pentru a depăşi orice obstacol.

Mi-am dat seama că era foarte obosit, neliniştit, parcă vibra din toată fiinţa, şi că romanul «Cel mai iubit...» fusese o adevărată obsesie, dincolo de care îi era imposibil să se gândească la altă carte. Am înţeles că, o dată cu apariţia romanului, «eliberat», va relua lucrul la «Delirul», volumul doi. Mi-a spus că după ce se va odihni puţin va merge să obţină accesul la documentele despre care-i vorbisem (a amintit parcă de Dumitru Popescu) şi a precizat textual. «Pe masa mea de la Mogoşoaia am deja fişele la urmarea Delirului.»

Când am aflat de moartea lui Marin Preda, I-am întrebat pe Cornel Popescu, care, împreună cu dr Tănăsescu, intraseră primii în camera lui de la Mogoşoaia, în acea zi fatală, dacă el sau altcineva au văzut sau au cunoştinţă de fişele de la romanul «Delirul» doi. Nimeni nu ştia atunci nimic." (*Monica Andronescu*)


marin preda la nunta unui nepot


Marin Preda lângă fotografia tatălui său.

MARIN PREDA